Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918-ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
№ 82 (13.944).

1968 АПРЕЛЬ 7 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

Бугун совет кишилари Геологлар кунини нишонламоқдалар

Ҳарбий комиссариатлар ташкил топганига эртага эллик йил тўлади

Бу йил Халқаро медицина куни «Инсон саломатлиги ва келажак» шиори остида ўтмоқда

Республика ижодий союзларининг муҳим вазифалари

А. Н. Косигиннинг Эронда бўлиши

ИСФАҲОН, 5 апрель. (ТАСС махсус мухбирлари). СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва унииг ҳамроҳлари бугун тушдан кейин Исфаҳондан 50 километр нарида қурилаётган металлургия заводининг қурилиш майдонини бориб кўрдилар.

Биринчи навбати йилига 550-600 минг тонна пўлат чиқарадиган бу завод Совет Иттифоқининг техника ёрдами билан Эрон миллий металлургия корпорацияси томонидан қурилмоқда ва эрон оғир саноатининг тўнғич корхонаси бўлади.

Бинокор ишчилар ва техника ходимлари Совет меҳмонларини самимий кутиб олдилар. Қурилиш территорияси Совет Иттифоқи ва Эроннинг давлат байроқлари ҳамда табрик сўзлари ёзилган плакатлар билан безатилган эди.

Металлургия корпорациясининг директори-сардори доктор Шайбоний Совет ҳукуматининг бошлигини табриклаб, қурувчилар коллективига эътибори учун унга ташаккур изҳор қилди. Доктор Шайбоний бу қурилишнинг Эрон экономикаси учун жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади ва Эрон саноатининг янги тармоғини барпо этиш учун бир ёқадан бош чиқариб, меҳнат қилаётган совет ва эрон мутахассисларининг мустаҳкам ҳамкорлигини уқтириб ўтди. Доктор Шайбоний Эрон шоҳи завод пойдеворига ғишт қўйиш маросимида нутқ сўзлаб, совет мутахассисларининг меҳнатига юксак баҳо берганлигини айтди.

А. Н. Косигин қурилишнинг лойиҳалари билан, ишларнинг бориши билан, завод тараққиётининг истиқболлари билан батафсил танишди, қурилиш раҳбарлари ва ишчилар билан суҳбатлашди, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари билан қизиқди. Доктор Шайбоний, бош совет эксперти Н. А. Коробов, совет ва эрон инженерлари изоҳ бериб туришди. Совет меҳмонлари домна печи ва бошқа объектлар қурилишини кўздан кечирдилар.

А. Н. Косигин қурилиш майдонидан кетиш олдидан азиз меҳмонлар китобига ўз фикрини ёзиб қолдирди. А. Н. Косигин Эрон оғир саноатининг негизи бўлган шу заводнинг бинокорларига муваффақиятлар тилади.

Арманистон ССР Министрлар Советининг Раиси Б. А. Мурадян ва Тожикистон ССР Министрлар Советининг Раиси А. Қаҳҳоровлар ҳам табрик хатларида муваффақиятлар тилашди.

А. СТУПАК, А. ЕНАШЕВ.

ТАСС БАЁНОТИ

Маълум бўлишича, шу йил 25 мартда Исландияда АҚШнинг Кефлавик ҳарбий-ҳаво базасида жойлашган Америка самолётларидан бири ерга қулаб тушган эди.

Шу муносабат билан Исландия ташқи ишлар министрлигининг вакили матбуот учун баёнот берди. Бу баёнотда Совет самолёти Исландияга яқинлашиб келган ва шу сабабли Американинг қирувчи самолёти унга қарши парвоз қилган, сўнгра, аварияга учраган, деб даъво қилинади.

ТАСС ҳеч қандай Совет самолёти Исландия яқинига учиб бормаганлигини айтиш ваколатини олган. Исландия ташқи ишлар министрлигининг мазкур баёноти, шунингдек Исландия матбуоти ва телевидениесининг Америка самолёти ҳалокатини Совет самолёти тўғрисида Америка ҳарбий маъмурлари ўйлаб чиқарган уйдирмаси билан боғлашга уринишлари Америка ҳарбий самолётларининг парвозига қарши чиқаётган Исландия жамоатчилигининг эътиборини четга тортишдан иборат муғайян бир мақсадни кўзда тутади. Америка бомбардимончи самолётининг яқинда Гренландияда ҳалокатга учраганлиги кўрсатиб бергани каби, Америка ҳарбий самолётларининг парвози Исландия халқи учун, ҳақиқатдан ҳам, жуда катта хавф туғдиради.

Бугун — Бутуниттифоқ геологлар куни

ЗАР ГИЛАМ

Ҳ. ТЎЛАГАНОВ,
Ўзбекистон ССР геология министри, Ленин мукофоти лауреати

Зар гилам! Бу, жафокаш халқимизнинг ота-боболаридан кейинги наслларигача етиб келган қадимий ибора. Унинг замирида қанчадан-қанча маъно-мазмун яширинганлигини фақат бизнинг замондошларимизгина ошкор қила олдилар. Республикамиз ерини зар гиламга ўхшатгим келади. Унинг устида, бепоён далаларида «оқ олтин» — пахта ундирилади. Ўзбекистонимиз ерости бойликлари эса ҳадсиз-ҳисобсиз.

Ана шу беҳисоб ерости бойликларимизни халққа хизмат қилдириш йўлида енг шимариб меҳнат қилаётган геологлар бугун ўз байрамларини учинчи бор нишонламоқдалар. Геологлар кунининг байрам сифатида тантана қилиниши хазина қидирувчилар ва уни эл-юрт бойлигига айлантириш учун курашаётганлар меҳнатига берилган юксак баҳо деб билмоқ керак.

Геологлар қадимий афсоналарни ва эртакларни ҳақиқатга айлантирмоқдалар. Ҳозирги замон фан-техникаси ютуқлари билан қуролланган муборак касб эгалари геология-разведка ишлари ҳажмини йил сайин кенгайтириб, халқ хўжалигимизнинг юксалишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Оҳангарон, Олмалиқ, Зарафшон, Газли ва бошқа шаҳарлар номининг тилларда достон бўлганлиги геология-қидирув ишлари олиб бораётган мутахассисларнинг Совет ҳокимияти йилларида қўлга киритган энг катта муваффақиятларидан биридир.

Шу кеча-кундузда Совет Иттифоқида қазиб чиқарилаётган табиий газнинг олтидан бир қисмини ғарби-жанубий Ўзбекистон конлари бераётганлиги айниқса қувончлидир. Бу ердан Москвага ва Урал корхоналарига, Ўрта Осиёнинг кўпгина шаҳарларига ҳар куни 75 миллион кубометр ёнилғи юборилиб турибди. Бизнинг геологларимиз олтин конларининг истиқболли запасларини аниқлаганликлари жуда катта ютуғимиздир. Ойтим, Кўчбулоқ олтин конларини ўрганиш ва уни саноат йўли билан фойдаланишга топшириш учун тайёргарлик ишлари кучайтириб юборилди. Мурунтов кони очилганлиги асримизнинг геология соҳасидаги катта мақтовларидан десак арзигулик. Мурунтов олтинининг довруғи жаҳонга ёйилганлиги боиси ҳам шундан.

Бундан чорак аср аввал Ўзбекистонда геология хизмати қай тарзда эди? Республикамиз территориясида ўттизинчи йилларда 40 га яқин геология партиялари ва майда группаларгина ишларди. Эндиликда 560 қидирув партиялари ва нефть изловчи отрядлар мавжуд. Улар ўз атрофига ҳозирги замон фан-техникаси ютуқлари билан қуролланган 25 минг кишини бирлаштирган. Тўрт йил муқаддам ташкил топган министрлигимиз ихтиёрида 17 мингдан кўпроқ хилма-хил ускуналар бор. Юзлаб мукаммал пармалаш ускуналари мавжудки, улар ҳақида 30-йилларда фақат орзу қилинарди. 3 минг автомашина, юзлаб тракторлар, бульдозерлар, кўплаб кўчма электр станциялар паркига эгамиз. 30-йилларда эса электр энергиядан жуда кам фойдаланиларди. Юклар асосан эшаклар, отлар ва туялар ёрдамида ташиларди.

Айни вақтда геология соҳасида хизмат қилаётган мутахассисларимиз барча имкониятларга эга бўлиб қолдилар. Утган йили Ўзбекистон геология-разведка ходимлари ўз социалистик мажбуриятларини шараф билан бажардилар. Запасларни кўпайтириш бўйича планлар ортиғи билан адо этилди. Шу жумладан, табиий газ бўйича 112 процент, олтин бўйича 111 процент, мис бўйича 109 процент ва плавик шпат бўйича 110 процент бажарилди. Меҳнат Қизил Байроқ орденли Самарқанд геология тресты коллективи КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС-нинг Эсдалик байроғи билан мукофотланди. Ўзбекистон гидрогеология тресты Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва республика касаба союзлари Советининг Эсдалик байроғи билан тақдирланди. Кўпгина трестларнинг, экспедицияларнинг, партияларнинг, бригадаларнинг коллективлари Бутуниттифоқ ва республика геология-разведка ходимлари мусобақасининг ғолиблари сифатида ном чиқардилар. Лукьянов, Прокопец, Османов, Раҳимов, Сафарматов, Дашин, Грималло ўртоқлар мастерлик қилаётган бригадалар энг юқори кўрсаткичга эришдилар.

Еросги бойликларини аниқлаш ва уни инсонга хизмат қилдириш ҳамда тадқиқ этиш проблемаларига алоҳида эътибор берилмоқда 3-3,5 километр чуқурликда яшириниб ётган бойликлардан моҳирона фойдаланилмоқда. Ундан ҳам чуқурликда жойлашган газ ва нефтларни излаш давом этмоқда. Геофизиклар ана шундай чуқур қатламларни тоқат билан ўрганаётирлар, уларни халққа хизмат қилдириш усулларини амалга оширмоқдалар.

Ҳисор тоғлари ёнбағрида, Бухоро-Хива газ-нефть районларида ва Устюрт ясси тоғлигида ўтган йили олиб борилган ишлар қувончли натижалар берди. 44 та янги қудуқ пармалаш планлаштирилган эди. Амалда 55 та янги қудуқ пармаланди. 53 қудуқда асосий ишлар тугалланиши мўлжалланган бўлса, 64 қудуқда шундай ишлар поёнига етказилди. Ишлар ҳажми 1966 йилдагига қараганда учдан бир ҳисса кенгайди. Чуқур пармалаш ишларига сарфланган маблағ 33 миллион сўмни ташкил этди.

Чуқур пармалаш ишлари олиб борилганлиги натижасида учта янги газ кони очилди. Саричи, Қорэқум ва Ҳовуздоғ ҳамда Денгизкўл конларининг очилиши газ запаслари кўплигини исботлади. Шу жой яқинида илгарироқ Ўртабулоқ ва Денгизкўл деб номланган йирик конлар ҳам очилганди. Эндиликда мана шу район Бухоро областининг жанубий қисмида газ қазиб чиқариш бўйича Газлидан кейин иккинчи йирик база бўлиб қолди.

Олтин, мис, вольфрам, кўмир, шунингдек қуйилмалар учун ишлатиладиган қум, оқ цемент тайёрлашда қўлланиладиган оҳак ва бошқа қаттиқ маъданларни разведка қилиш борасида ҳам ажойиб ютуқлар қўлга киритилди. Тошкент, Гулистон, Андижон, Хўжайли, Хива, Жиззах, Чирчиқ, Қарши шаҳарларини сув билан таъминлаш бўйича еросги разведка ишлари тўла-тўкис тугалланди. Тошкент сейсмик районы ва асосий маъдан регионларининг еросги тузилиши бўйича янги фактлар тўпланди.

Тематик тадқиқотларнинг ишлаб чиқариш вазифалари билан мустаҳкам алоқасида ҳам жиддий муваффақиятларга эришди. Расмий ҳужжатларда биринчи марта Тянь-Шань билан Уралнинг ўзаро алоқаси ғояси акс эттирилди. Бу муҳим илмий тадқиқотни республика геология министрининг ўринбосари ўртоқ В. Г. Гарьковец ишлаб чиқди. Ўзбекистон ССР геологиясига оид асарлар тўплами тайёрланди. «Ўзбекистон ССР рангли ва пардозбоп тошлар» монографияси, бинокорлик материаллари справочниги нашр этилди. Республика металлогеник карталарини тузишга киришилди. Бизда 92 та ихтисослаштирилган лабораториялар бўлиб, улар бир йилда бир миллион 200 минг таҳлил ўтказдилар.

Тошкентдаги илмий-тадқиқот институтининг олимлари бизга анча ёрдам кўрсатмоқдалар. Бироқ биз илмий-тадқиқот ишлари муассасалари структурасининг амалдаги тузилиши ҳозирги талаблар даражасида эмас, деб ҳисоблаймиз. Чунки, илмий-тадқиқот ишлари геология-қидирув ишлари билан мустаҳкам боғланиши зарур.

Байрамларда ютуқлар таъкидланади, белгиланган марралар саналади. Бироқ, мавжуд камчиликларнинг сабабларини чуқур таҳлил ҳам қилиш лозим. Ҳали биз кўпгина резерв ва имкониятларни ишга солганимиз йўқ. Ваҳолонки, бундай резервларни ишга солиш маблағлардан, ускуналардан, кадрлардан яна ҳам тўғрироқ фойдаланишга ёрдам беради. Пармалаш ишларида меҳнатнинг дурустроқ ташкил этилмаганлиги оқибатида ноўрин харажатларга йўл қўйилмоқда. Бу кўпроқ «Каракалпакнефтегазразведка» ва «Бухаранефтегазразведка» трестларига тааллуқлидир.

Келгуси йил март ойида Самарқанд шаҳрида Бутуниттифоқ геологларининг катта анжумани ўтказилишига тайёргарлик кўрилмоқда. Бу, республикамиз геология жамоатчилиги учун катта воқеа бўлади. Ана шу йиғинда геология соҳасидаги вазифалар кенг муҳокама этилади.

Беш йилликнинг учинчи йили топшириқларини муваффақиятли бажариш учун кураш мусобақаси ҳамма ерда авж олиб кетди. Геология ходимлари бу йилги байрамларини меҳнатда янги зафарлар билан кутиб олдилар. Олинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлашнинг ташкилий-техникавий тадбирларини амалга оширишда партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари геологларга катта ёрдам кўрсатмоқдалар. Ҳозирги ишларнинг бориши бу йилги топшириқлар ҳам кўзда тутилганидан зиёда бажарилишидан далолат бериб турибди.

Геологлар саноатимизнинг бугунги талабларига яраша яна ҳам ғайрат билан ишлайдилар. Корхоналар учун мустаҳкам моддий хом ашё базаси яратиб беришдан иборат шарафли ишга муносиб ҳисса қўшадилар. Еримизни зар гиламга ўхшатган эдим. Геологлар ана шу зар гилам қатламларини илм-техника кўзи билан тобора синчиклаб ўрганаверадилар ва еросги бойликларини халққа хизмат қилдириш йўлида матонат кўрсатаверадилар.

СССР Геология министрлигига қарашли Тошкентдаги Гидрогеология ва инженерлик геологияси илмий-тадқиқот институтининг олимлари Геологлар кунини илмий ишлар савиясини оширб ва ишлаб чиқариш билан алоқани янада мустаҳкамлаб кутиб олдилар. Суратда: ана шу институтнинг ёш тадқиқотчиларидан Ўлмас Исаев ва Ҳурият Ҳасанова ўртоқлар. Улар тўртламчи давр ётқизиқлари тоғ жинсларининг минералогик таркибини ўрганмоқдалар.

И. Глауберзон фотоси.

ФАКТЛАР... РАҚАМЛАР...

● Фойдали қазилмаларни қидириш ва разведка қилиш ишларини олиб бориш учун мамлакатимизда ярим миллиондан ортиқ киши ишламоқда. Улар орасида 100 мингдан ортиқ олий маълумотли ва ўрта махсус таълимга эга бўлган кишилар бор.

● Хазинатопарлар ихтиёрида 12 мингдан ортиқ пармалаш станоги, проходка машиналари, 5 километргача бурғулашга мўлжалланган махсус аппарат — механизмлар, 10 мингдан ортиқ компрессор, кўчма электростанция, экскаваторлар ва бульдозерлар бор.

● СССР Геология министрлигига қарашли илмий ташкилотларда 10 мингдан ортиқ инженер-техник ходим ишлайди, улар орасида 2050 дан ортиқ фан доктори ва кандидатлари бор.

● Фойдали қазилмаларни қидирувчиларнинг 90 проценти социалистик меҳнат мусобақасида қатнашмоқда. Разведкачи-геологлардан 48 киши Ленин мукофоти лауреати деган юксак унвонга сазовор бўлган, шулардан 11 киши Ўзбекистонликдир. Республикамиз геологларидан 3 киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, 20 киши республикада хизмат кўрсатган геолог, 6 киши Давлат мукофоти лауреатидир.

ТЎРТ БАРАВАР КЎПАЯДИ

Наманганда мамлакатда энг катта карбоксиметил-целлюлоза — «КМЦ» ишлаб чиқарадиган завод қурила бошлади. Бу ажойиб модда нефтчилар, тўқимачилар, бинокорлар, металлурглар парфюмерларга жуда манзур бўлиб қолди. «КМЦ» конқудуқ қазишни тезлаштиради, калавани силлиқ ва пишиқ қилиб оҳорлайди, руда саралайди, озуқа ирахмали ўрнида ишлатилади.

Янги завод ана шу янги препаратга бўлган эҳтиёжни яхшироқ қондиради. Завод ишга туширилиши билан мамлакатимизда «КМЦ» ишлаб чиқариш тўрт баравар кўпаяди.

Лойиҳасини «гипропласт» институтининг Владимир шаҳридаги филиали тузиб берган корхона батамом ватанимизда ишланган техника ва машина-ускуналар билан жиҳозланмоқда.

Ҳозир қурилиш майдонида дастлабки бино-корхонанинг тадқиқот маркази қад кўтармоқда. Унда конструкторлик бюроси, илмий-тадқиқот лабораториялари, устахоналар жойлашади.

МАРОСИМЛАР ЎТКАЗУВЧИ КОМИССИЯ

Навоий шаҳар ижроия комитети ҳузурида маросимлар ўтказувчи комиссия тузилди: Комиссия составида революция ва Улуғ Ватан уруши ветеранлари, партия ва совет ходимлари, саноат корхоналарининг илғорлари бор.

Янги комиссия фаолияти программаси никоҳ маросимлари, янги туғилган чақалоқларни рўйхатга олиш, СССР гражданларига паспорт топшириш, меҳнаткашлар, коллективларни қабул қилиш, Совет Армияси сафига жўнатиш маросимларини уюштиради. Комиссия зиммасига Наврўз байрами, ашула байрами ва бошқа хил байрамларни ўтказиш вазифаси юклатилган.

НУТРИЯ ФЕРМАСИ

Қорақалпоғистон овчилари ва балиқчилари спорт жамияти нутрия фермаси барпо этишга қарор қилди. «Қизил уй» сув омборининг хушманзара қирғоғида 50 гектар ерга илдиз мевали экинлар экилмоқда. Мўйноқ ҳайвонот хўжалигининг ходимлари янги жойга дастлабки 200 бош нутрияни келтириш вазифасини зиммаларига олдилар. Бу — Қорақалпоғистонда қимматли мўйнабоп ҳайвонлар урчитиладиган иккинчи хўжалик бўлади.

ИЖОДИМИЗ — ХАЛҚҚА, ПАРТИЯГА

Ўзбекистон ижодий союзларининг бирлашган пленумидан

Коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга оширишда адабиёт ва санъат катта роль ўйнайди. Янги инсонни шакллантиришда, совет халқининг маънавий ҳаёти, маданиятини ривожлантириш ва бойитишда адабиёт ва санъат муҳим омилдир. Республика ижодий союзларининг 5 апрелда Тошкентда бўлиб ўтган бирлашган пленумида қатнашганларнинг сўзлари шу фикрлар билан суғорилган эди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** пленумни очар экан, ижодий ходимлар — идеология фронтининг солдатлари, партиянинг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишида актив ёрдамчиларининг юксак бурчи ва юксак вазифалари ҳақида гапирди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари **Р. Н. Нишонов** пленумда қилган докладида республиканинг ижодий зиёлилари Ватан ва халқ олдидаги ўз бурчини қандай бажараётганлиги, КПСС XXIII съезди қарорларини амалга қандай ошираётганлиги тўғрисида, уларнинг навбатдаги вазифалари нималардан иборат эканлиги ҳақида муфассал гапирди.

Мамлакатимиздаги барча ижодий кучларнинг умумий активлиги, бадиий процесс интенсивлигининг юксалиши адабиёт ва санъатнинг ҳозирги аҳволидаги ажойиб хусусиятларидандир, деди докладчи. Умуман олганда санъатимизнинг тематик ғоявий диапазони кенгайиб, унинг воситалар арсенали бойиб бормоқда.

Яқинда бутун мамлакатимиз, бутун прогрессив инсоният Алексей Максимович Горький туғилган куннинг 100 йиллигини нишонлади. Горькийнинг ўлмас бадиий образлари, эҳтиросли жанговар публицистикаси, унинг бой мероси бизнинг улуғ ишимизга хизмат қилмоқда, Совет давлати душманларига беомон зарба бермоқда.

Горькийнинг шонли анъаналарига содиқ бўлган бизнинг ижодий зиёлиларимиз ўз ижодиёти билан совет кишисининг маънавий дунёсини бойитиб бормоқда.

Совет Ўзбекистони адабиёти ва санъатининг арбоблари, барча бадиий зиёлилари ўз ижодиётида катта муваффақиятларга эришиб, совет ва жаҳон маданияти тараққиётига ўз ҳиссаларини қўшдилар ва қўшиб бормоқдалар. Улар ўз халқига садоқат билан хизмат қилишни олий бурч деб билмоқдалар. Улар бутун истеъдодларини, қалбларининг бутун ҳароратини меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдек олижаноб ишга бағишламоқдалар.

Ёзувчиларимиз, рассомларимиз, композиторларимиз, архитекторларимиз, журналистларимиз, театр ва кино арбобларимизнинг сўнгги вақтларда ва хусусан Улуғ Октябрнинг 50 йиллигига тайёрланиш даврида яратган энг яхши асарларидаги ишлаб чиқилаётган темалар социал аҳамиятининг ўсганлиги замонамизнинг ҳаётбахш ватанпарварлик руҳи ва яратувчилик пафоси социалистик реализм методини чуқур эгаллаш, адабиёт ва санъат партиявийлиги ва халқчиллигининг ленинча принципларини ижодий практикага муваффақиятли жорий этиш натижасидир.

Адабиёт ва санъатнинг зўр истеъдод билан яратилган асарлари Ҳамза номидаги республика мукофотлари, ВЛКСМ Марказий Комитети ҳамда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Ленин комсомоли мукофотлари билан тақдирланди. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига бағишланган конкурс натижаларига кўра, бир қанча муҳим асарларга мукофотлар берилди.

Лекин шулар билан бирга амалга ошириш учун ҳали кўп ишлаш керак бўлган, ҳал қилинмаган масалалар тўғрисида, проблемалар ҳақида гапирмасдан ўтиб бўлмайди.

Замондошларимизнинг тўла қонли бадиий образларини яратиш адабиёт ва санъатнинг асосий вазифаларидан бири эканлиги маълум.

Аммо, сўнгги вақтларда республикамиздаги адабиёт ва санъат усталарининг замонавий темаларга қизиқиши, шубҳасиз юксалганлигига қарамай, замондошларимизнинг ҳислатлари, бугунги воқеликнинг белгилари очиб берилган чинакам илҳомбахш салмоқли асарлар оз яратилаётганига иқрор бўлиш керак.

Гражданлик ва инсоний фазилат фақат ўйдагина эмас, балки даставвал янги, илғор иш учун дадил ва қатъий курашда, коммунистик идеалларга оғишмай, садоқат билан хизмат қилишда намоён бўлувчи кишиларни кўрсатишга ижодий қизиқиш сезиларли даражада пасайиб кетганлиги кишини ташвишлантиради.

Ёзувчиларимиз, журналистларимиз, рассомларимиз, композиторларимиз, кинематографчиларимиз ва артистларимиз ўз қаҳрамонлари меҳнат қилаётган саноат корхоналарига, қурилишларга, колхоз ва совхозларга тез-тез бориб турмоқлари лозим.

Улуғ Совет Ватани халқларининг дўстлиги ва интернационал бирлигини мустаҳкамлашдек доимий ва муҳим темаларни чуқур ишлаб чиқиш Ўзбекистон адабиёти ва санъати ҳозирги тараққиётининг характерли йўналишларидан биридир. Қардош маданиятларнинг бир-бирларини ўзаро бойитиш процессини кенгайтиришга ёрдам берувчи ҳамма шаклларни бундан буён ҳам бутун чоралар билан такомиллаштириб бормоқ керак. 1968—1969 йилларда Россия Федерацияси, Тожикистон, Эстония ва Қорақалпоғистон АССР да ўзбек адабиёти ва санъати декадалари, шунингдек Ўзбекистонда Тожикистон, Эстония ва Қорақалпоғистон АССР Адабиёти ва санъати декадалари ўтказилади.

Ҳозирги кунда гениал ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейига актив тайёргарлик кўрилмоқда. Жаҳондаги энг қадимий шаҳарлардан бири — Самарқанднинг 2500 йиллигини байрам қилиш ҳам Ўзбекистоннинг жамоат ва маданий ҳаётида муҳим воқеалардан бўлади. Биз бу юбилейларни ўтказишга тайёргарлик кўрар эканмиз, улар билан алоқадор идеология иши халқнинг ўтмиш маданий меросини чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялашни кучайтиришга ёрдам беришига ва айни маҳалда Коммунистик партиянинг доно ленинча миллий сиёсатини амалга ошириш туфайли кишиларимизнинг ҳаёт ва меҳнатида юз берган ажойиб ўзгаришлардан юксак фахрланиш руҳида тарбиялашни кучайтиришга эришмоғимиз керак.

Турмушимизнинг барча соҳаларида интернационализм принципларининг қарор топиши учун курашиш ва ўтмиш қолдиқларини бартараф қилиш юзасидан актив иш олиб бориш ижодкор зиёлилар олдида турган энг муҳим вазифалардан биридир. Миллатлар ўртасида алоқа воситаси бўлган, биз учун иккинчи она тили бўлган рус тили меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялашда катта роль ўйнайди.

Социалистик миллатлар дўстлигини мустаҳкамлаш совет ватанпарварлигини тарбиялаш билан чамбарчас боғланган. Совет ватанпарварлиги ўз моҳияти жиҳатидан интернационал бўлиб, ўз халқига муҳаббатни бошқа халқларга меҳр-муҳаббат ва ҳурмат билан бирга мужассамлантирган. Совет ватанпарварлиги — ўтмишнинг прогрессив анъаналарига меҳр-муҳаббатнинг ўзигина эмас, у даставвал ҳозирги социалистик ҳаётдан фахрланиш, совет кишиларининг юксак ғурури ва ўз қадрига етиш, Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қудрати, шон-шарафини бутун кучлари билан кўпайтиришга интилиш туйғуларидан ҳам иборатдир.

Адабиёт ва санъат аҳиллари — коммунизмнинг актив курашчиларидир. Миллион-миллион кишилар шуларнинг асарларидан тарбия олади. Шу нарса ижодий союзларни, уларнинг партия ташкилотларини кундалик катта ғоявий-тарбиявий иш олиб боришга, ижодий ходимларни марксча-ленинча назария билан, Коммунистик партия сиёсатини тўғри тушуниш билан қуроллантиришга, уларни сиёсий жиҳатдан чиниқтиришга мажбур этади.

Ижодий зиёлиларнинг энг муҳим вазифаси — ёшларни тарбиялашдан иборатдир. Ўртоқ Л. И. Брежнев Москва шаҳар партия конференциясида сўзлаган нутқида ёшларни тарбиялаш — катта, умумпартиявий, умумдавлат иши, аслида жамиятимизнинг келгуси тараққиёти масаласидир, деди.

Биз, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашни тубдан яхшиламоғимиз, мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида ёш авлод тобора кенгроқ ва активроқ қатнашуви, коммунизм қуриш умумхалқ ишига салмоқли ҳисса қўшиши учун ёшлар марксизм-ленинизм назарияси, илмий-техника билимларини чуқур эгаллашига эришмоғимиз керак.

(Давоми иккинчи бетда).

Қашқадарё область партия ташкилотларида

АГИТБРИГАДАЛАР ДАЛАДА

Область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари бу йил она-Ватанга 215 минг тонна «оқ олтин», 197 минг тонна дон, кўплаб чорвачилик ва полиз экинлари маҳсулоти етказиб бериш мажбуриятини олиб ишламоқдалар. Ҳозир экинзорларда ва яйловларда ана шу олинган мажбуриятни бажариш учун қизғин кураш боряпти.

Областдаги маданият ва маиший хизмат кўрсатиш ташкилотларининг ишчи ва хизматчилари ҳам бу ишдан четда турганлари йўқ. Улар чигит экиш ва қўзилатиш кампанияси даврида чорвадорлар ҳамда далада меҳнат қилаётганлар учун яхшироқ хизмат қилиш тадбирларини амалга оширмоқдалар. Бадиий ҳаваскорлик коллективлари, кино хизмати ходимлари ўз иш жойларини бевосита яйловларга, дала шийпонларига кўчирмоқдалар.

Шу муносабат билан область партия комитети 17 та агитбригада ташкил этди. Агитбригадалар меҳнаткашлар ўртасида лекция ва суҳбатлар ўтказмоқда, концертлар ҳамда кино томошалари қўйиб бермоқда. Ҳозиргача агитбригада коллективлари Қарши, Яккабоғ, Шаҳрисабз районларида бўлишиб, меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатдилар.

700 ХОТИН-ҚИЗ МЕХАНИЗАТОР

Қашқадарёлик пахтакорлар шу йил март ойида бўлиб ўтган республика қишлоқ хўжалик ходимлари қурултойида бу йил область бўйича 700 хотин-қизга пахта терим машиналари ишониб топширилажагини айтган эдилар. Ваъда устидан чиқиляпти. Ҳозирнинг ўзидаёқ Шаҳрисабз, Яккабоғ, Қарши ва бошқа районларда очилган махсус курсларда хотин-қизлар техника «сир»ларидан воқиф бўлмоқдалар.

Чироқчи районидаги янгидан ташкил этилган Файзулла Хўжаев номли совхоз партия комитети қизларни механизаторликка ўқитишда районда биринчи бўлиб ташаббус бошлади. Совхоз партия комитети 6 ойлик механизация курси ташкил этди. Бу курсда ҳозир ўрта ва саккиз йиллик маълумотга эга бўлган 35 хотин-қиз таълим оляпти.

Механизация курсининг директори ўртоқ Мирзаевнинг айтишича, хотин-қизларнинг курсда билим олишларига тўла шароит яратиб берилган. Қизлар бу курсни пахта терими бошлангунга қадар битириб чиқадилар.

П. ГАДОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ИЖОДИМИЗ — ХАЛҚҚА, ПАРТИЯГА

(Боши 1-бетда)

Бутун мамлакатдаги сингари республикамизда ҳам ҳозир партия ва халқимизнинг, бутун дунё коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг ҳаётидаги шонли саналар — Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллиги ва Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига катта тайёргарлик кўрилмоқда. Ўзбекистон меҳнаткашлари шу улуғ саналарни муносиб кутиб олиш учун курашиб, республика экономикаси ва маданиятини янада равнақ топтириш учун, халқ хўжалигини ривожлантиришнинг беш йиллик планини муддатидан илгари бажариш учун фидокорона курашмоқдалар. Республикамизнинг адабиёт ва санъат арбоблари мана шу вазифаларни амалга оширишда актив иштирок этмоқлари лозим.

Республика Ёзувчилар союзи правлениеси президиумининг раиси Комил Яшин Ўзбекистон қалам усталарининг фикрини баён қилди.

Бадиий ижодиётга талабчанликни оширмоқ зарур. Баъзи ёзувчилар ўз маҳоратларини ошириш тўғрисида кам ўйлаб, кўпинча асарларни қалб даъвати билан эмас, балки вазият мулоҳазаларини назарда тутиб яратишга мойиллик қилмоқдалар. Масалан, Навоий юбилейига тайёргарлик кўрилаётган ҳозирги даврда улуғ сиймо ҳақида давр моҳиятига етарлича чуқур кириб бормаган ҳолда, улуғ шоир ва мутафаккир ижодиётини етарлича чуқур ўрганмаган ҳолда шошмашошарлик билан, хом-хатала ёзилган асарлар пайдо бўла бошлади.

Совет ёзувчисига, Октябрь бўронлари ёзувчисига хос ҳислат нимада? Даставвал — коммунистик ғоявийликдир. Коммунистик ғоявийлик — инсоний фазилатлардан биригина бўлмасдан, балки ўз ҳаётининг моҳияти ва мақсадларини чуқур ҳис қилиш, улуғ ғоядан илҳомланиш, пафос, кураш, ҳаётий активлик, ташаббус каби ҳислатлар мажмуидир. Коммунистик ғоявийлик — принципиаллик, софдиллик, инсонпарварлик, олижанобликдир.

Ҳар бир ижодий ходимда, шу жумладан олимда ўзининг ғоявий билим савиясини кун сайин ошириб бориш, марксизм-ленинизм назариясининг барча бойликларини эгаллашдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ, деб уқтиради Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги Т. Н. Қориниёзий. Коммунистик идеологияга садоқат — барча ижодий муваффақиятлар калитидир.

Совет олими жаҳонда энг илғор маданиятли кишидир. У кўплар, даставвал ёшлар ибрат оладиган сиймодир. Шунинг учун ҳам ҳаммамиз ҳар бир илмий ходимдан ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялашда ниҳоятда актив иштирок этишини талаб қилишга ҳақлимиз. Бизда синчков, куч-ғайратга тўлиб-тошган ажойиб ёшлар етишмоқда. Олимлар, барча маданият арбоблари олдида турган фахрли вазифа — йигит ва қизлар шижоатини моҳирлик билан керакли йўлга солиб, уларнинг ҳаётда, социалистик жамиятга энг кўп фойда келтира оладиган тўғри йўл танлаб олишларига амалий ёрдам кўрсатишдан иборатдир.

Тошкент Давлат университетининг профессори Г. П. Владимиров совет ёзувчилари ҳамиша социалистик қурилишнинг асосий йўналишларида бўлганликларига бирлашган пленум қатнашчиларининг эътиборини жалб этади. Совет ёзувчилари энг йирик қурилишларга, гидроэлектростанцияларга, металлургия комбинатларига ва трактор заводларига бордилар, Ўзбекистоннинг энг яхши адиблари неча ўн йиллардан буён халқ билан биргаликда ана шу магистраллардан бормоқдалар. Улар қўриқ ерларнинг ғолибларига, улкан пахта учун кураш қаҳрамонларига илҳомбахш қўшиқларини куйлаб бермоқдалар, халқ ҳаётининг кўпгина ёрқин воқеаларини ўз асарларида ёритмоқдалар.

Адиблар ҳаётни чуқурроқ ўрганиб, ривожланиб бораётган илғор, янги нарсаларнинг ҳаммасини янада кенг кўламда акс эттирсалар ва замондошларимизнинг, коммунизм қурувчиларининг образларини яратиб берсалар, уларнинг ижоди янада сермаҳсул бўлади.

Республика кинематографиячилари союзи правлениеси президиумининг раиси С. М. Муҳамедов қуйидагиларни айтди. Кейинги вақтларда ижодкор ёшларнинг катта бир отряди республикамизнинг кино санъатига келиб қўшилди. Яқин ўтмишда «Ўзбекфильм» студиясида уч-тўрт режиссёр киноленталар тайёрлаган бўлса, ҳозирги вақтда у ерда ўн бешдан ортиқ постановкачи режиссёр ишлаб турибди. Ёш режиссёрлар билан бир қаторда ёш талантли кинооператорлар, кинодраматурглар, киноартистлар ҳам ўсиб етишди. Улар ҳозирги замон мавзуларида ишлаш учун дадил ҳаракат қилмоқдалар, ҳаётга актив кириб бормоқдалар.

Санъат, кино ўз табиати эътибори билан интернационал руҳда бўлиб, ўзаро бир-бирини бойитмай, тор миллий доираларда ривожлана олмайди. Шу сабабли, Ўзбекистонда қардош республикалар фильмлари фестивалларини ўтказиш ва бошқа республикаларда ўзбек фильмларини кўрсатиш традиция бўлиб қолди.

1967 йилнинг ўзидагина Москвада, Россия Федерациясида, Украина, Белоруссия, Қозоғистон, Озарбайжон ва Туркманистонда ўзбек фильмлари фестиваллари ўтказилди. Республика кинематографиячилари қардош республикаларда ва социалистик мамлакатларда ўтказилаётган ўзбек адабиёти ва санъати декадаларида актив қатнашмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси кино санъатимизни янада ривожлантиришга самарали таъсир кўрсатади.

Республикамиз кинематографиячилари халқимиз тарихидаги улуғ санага — Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг юз йиллигига муносиб янги асарлар яратиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Ҳақиқий санъаткор ҳамиша бутун дунёда рўй бераётган воқеалар учун ғоят жавобгарликни ҳис этиши, коммунистик ғояларнинг ғалабаси учун олиб бораётган курашда фаол иштирок қилиши лозим. Ўзбекистон театр жамияти президиумининг раиси О. Хўжаев ўз нутқида ана шу фикрни илгари сурди. Санъат халқники бўлиб, халқ ҳаётидан баҳраманд бўлади ва халқ манфаатларига, халқ ғояларига хизмат қилиш учун ўзининг бутун кучини бағишлайди, деган улуғ ленинча шиор ижодий союзларнинг фаолиятида амалга оширилмоқда.

Шу сабабли, биз ҳозирги кунда ижодий союзлардан ҳар бирининг фаолиятини ғоявий жиҳатдан чуқур мазмунли қилиш ва уларнинг алоқаларини ва идеология соҳасидаги асосий вазифаларни ҳал этишга қаратилган бирлигини ҳар томонлама мустаҳкамлаш энг муҳим иш эканлигига аминмиз.

Кишиларни ғоявий жиҳатдан тарбиялашнинг театр каби қудратли воситасидан тўла фойдаланишга янада фаол эришмоғимиз керак. Драматургларимиз, композиторларимиз, актёрларимиз, режиссёрларимизнинг, хуллас, халқни театр санъати воситалари билан ғоявий-эстетик руҳда тарбиялаш каби масъулиятли ишга алоқадор бўлган барча кишиларнинг куч-ғайратини янада маҳкам бирлаштириш лозим.

Бизда томошабинларни завқлантирмайдиган мужмал спектакллар ҳали оз эмас. Бу ҳол совет жамиятимизнинг вазифаларига тамомила зид бўлганлиги сабабли бу тўғрида дадил гапириш керак.

Навоий номли давлат академик опера ва балет театрининг директори М. Ашрафий айтдики, Ўзбекистон совет музика санъати тараққиётини ёрқин кўрсатувчи ўрнак бўла олади. Ўзбек социалистик маданиятининг равнақ топганлиги ленинча доно миллий сиёсат тантанасининг социализм мамлакати халқлари бузулмас дўстлигининг ёрқин ифодасидир. Рус музикасининг бевосита таъсири билан миллий опера санъати яратилмоқда ва ривожлантирилмоқда. Кейинги йилларда Ўзбекистон композиторларининг ижоди анча ўсди.

Аммо, музика санъати соҳасида ҳали камчиликларимиз кўп. Кадрларни, жумладан, яккахон ашулачиларни тайёрлашга жиддий эътибор бериш лозим.

Самарқанд Давлат университети партия комитетининг секретари Х. А. Аминов студентлар ўртасида олиб борилаётган идеология ишлари ҳақида гапирди.

Университетда интернационал дўстлик клуби, қизлар клуби, революцион ва жанговар шон-шуҳрат клуби, мароқли учрашувлар, атеистлар клублари, ҳар хил тўгараклар ташкил этилди. Бу клуб ва тўгараклар ёшларни ғоявий жиҳатдан чиниқтириш, уларни Ватанга, Коммунистик партияга чексиз муҳаббат руҳида тарбиялаш учун кўп иш қилмоқдалар.

Студентларни коммунистик руҳда тарбиялаш масалалари шу ўқув юрти партия ташкилотининг диққат марказида турибди. Кейинги вақтларда партия комитетининг бевосита иштироки билан ижтимоий фанлардан дарс беришни яхшилаш чоралари белгиланди.

Университет коллективи шаҳар ва область аҳолиси ўртасида пропаганда ишларини олиб боришда актив қатнашмоқда. Факультетлар корхоналарни, колхоз, совхоз, мактабларни ва ҳарбий қисмларни ўз оталиғига олганлар. Улар турли конференция, лекция ва суҳбатларни уюштирмоқдалар.

Лекин шундай бўлса ҳам, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида бир қанча жиддий камчиликлар бор. Студентларнинг айрим группаларига хос хусусиятлар ҳали суст эътиборга олинмоқда. Комсомол ташкилотининг фаолиятини яхшилаш керак.

Ўзбекистон рассомлари, дейди республика санъатшунослик институти секторининг мудири Л. И. Ремпель, оммани коммунистик руҳда тарбиялаш ишига тобора кўпроқ ҳисса қўшишга ҳаракат қилмоқдалар.

Ҳозирги вақтда кекса ва ёш авлодга мансуб рассомларнинг ўзига хос ижодини ўстириш ва уларга тўғри йўл кўрсатиб бериш, айниқса муҳимдир. Хизмат кўрсатган ва ҳали пенсия ёшида бўлмаган баъзи ўртоқларимизнинг ёнбошлаб ётишлари учун ҳали фурсат келмаган бўлса керак.

Тарих ойнаси бўлган тасвирий санъатнинг йўли каби, яна бир масала ҳам бизнинг эътиборимизни жалб этмоқда. Тошкентда Навоий музейининг вужудга келтирилиши Ўзбекистоннинг тарихий арбобларига бағишланган рассомчилик жанрини ривожлантиришга, шубҳасиз, катта мадад беради.

«Ўзбекистон маданияти» газетасининг редактори Л. П. Қаюмов ўз нутқини адабий танқид ҳамда адабиёт соҳасида назарий тадқиқотларни ривожлантириш масалаларига бағишлади.

Ажнабий китобхон «Совет адабиёти нима дегани?» деб савол берган вақтлар аллақачон ўтиб кетган. Ажнабий китобхон ҳозирги кунда китоб магазинига кирганида китоб сотувчидан: «Совет адабиётидан қандай китобларингиз бор?» деб сўрайди. Адабиётимизнинг бутун дунёда катта шуҳрат қозонганлигини ҳатто, совет Иттифоқининг душманлари ҳам тан олишга мажбур бўлмоқдалар. Биз ажнабий китобхонларга жуда манзур бўлган китоблар орасида ҳамшаҳар, ҳамқишлоқларимиз ёзган асарлар борлигини ифтихор билан қайд қиламиз.

Аммо ўзбек авторларининг, жумладан, шоирларнинг китоблари орасида Горький талабларидан жуда узоқда турган заиф асарлар ҳам бор. Адабий танқид ёзувчилар ва шоирларнинг социалистик реализмнинг тўғри йўлига мустаҳкам суратда ўтиб олишлари учун ўз вақтида ёрдам бериши керак.

Ижодий союзлар бирлашган пленуми қатнашчилари ғоят баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитетига табрикнома йўлладилар. Улар Марказий Комитетни ишонтириб айтдиларки, Ўзбекистоннинг ижодкор зиёлилари жонажон Коммунистик партия кўрсатиб берган йўлдан ҳамиша олға борадилар, пролетар интернационализми байроғига доим содиқ бўлиб қоладилар. Бирлашган пленум қатнашчилари яна бундай дедилар: партиянинг ленинча Марказий Комитети теварагига маҳкам жипслашган республикамизнинг ижодкор зиёлилари КПСС XXIII съезди қўйган вазифаларни шараф билан бажарадилар, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда бундан буён ҳам партиянинг содиқ ва актив дастёрлари бўлиб қоладилар, кўп миллатли совет маданияти улуғ хазинасига тобора кўп ҳисса қўшадилар.

(ЎзТАГ).

ТЕЗ суръатлар билан қурилаётган Фарғона сунъий тола заводи экспериментал цехини шу йилнинг ўзидаёқ фойдаланишга топшириш тайёргарлиги кўрилмоқда. Ҳозир бу ерда технология ускуналари монтаж қилиняпти. Суратда: «Нефтезаводмонтаж» тресті 2-бошқармасининг пешқадам монтажчилари Владимир Родигин, бригадир Павел Жаворонков ва Василий Шчербаков ўртоқлар. Г. БОЙКО фотоси (ЎзТАГ).

Шонли 50 йил

ТАРИХИЙ ЙЎЛ

Шу йил 8 апрелда мамлакатимизда ҳарбий бошқармаларнинг маҳаллий органлари — Ҳарбий комиссариатларнинг таъсис этилганига 50 йил тўлади.

Ана шу ўтган давр мобайнида Қуролли Кучларнинг асосий қисми бўлган ҳарбий комиссариатлар Ватанимиз мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаб, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг жанговарлиги ва шайлигини таъминладилар. Уруш йилларида ҳам, тинч қурилиш йилларида ҳам улар ўзларининг Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотини кадрлар ва моддий ресурслар билан таъминлашдек шарафли вазифаларини муваффақиятли бажардилар.

Қизил Армияни ташкил этиш учун олдин унинг ҳарбий маъмурий органларини тузиш зарур эди. Дастлаб жойларда ташкил этилган Советларнинг ҳарбий бўлимлари, Қизил Армия штаблари ана шундай органлар жумласидандир. Улар Қизил Армиянинг ташкил этиш ишига мисли кўрилмаган ҳисса қўшдилар. Кейинчалик партия ва ҳукумат доимий армияни янги принцип асосида комплектлашга ўтишга тайёрлашга қаратилган қатор тадбирларни амалга оширди. Бу даврдаги муҳим тадбирлардан бири ҳарбий ишлар бўйича волость, уезд, губерня ва округ комиссариатларини тузиш бўлди. Мазкур комиссариатлар халқ комиссарлари Советининг 1918 йил 8 апрелдаги В. И. Ленин имзо чеккан махсус Декретига асосан ташкил этилган эди. Совет ҳукумати томонидан бу Декретнинг қабул қилиниши ва унинг амалга оширилиши доимий Қизил Армияни тузишда муҳим аҳамиятга эга бўлди. Бу армия ўша даврнинг ўзидаёқ ўз ҳаётий кучини намойиш қилган эди.

Граждан уруши ва чет эл ҳарбий интервенцияси даврида ҳарбий комиссариатлар ёш Совет давлатининг Қуролли Кучларини барпо этиш учун жуда катта иш олиб борди. Бу билан улар мамлакатимизнинг ички ва ташқи душманларини тор-мор этиш ишига салмоқли ҳисса қўшди.

В. И. Ленин партия ва давлатимизга бошчилик қилиш, Совет Республикаси мудофаасига раҳбарлик қилиш соҳасида улкан ишларни амалга ошираётганига қарамасдан, ҳарбий бошқармаларнинг маҳаллий органлари ишига алоҳида эътибор берар, улар билан бевосита алоқа боғлар, уларнинг фаолиятини назорат қилар эди.

Улуғ Ватан уруши бошлангач, ҳарбий комиссариатларнинг роли янада ошди. Урушнинг бошланғич даврида ҳарбий комиссариатлар кишиларни урушга сафарбар қилиш ва уларни Қуролли Кучлар сафига жўнатиш, саноат корхоналарига ишга юбориш, янги ҳарбий қисм ва қўшилмаларни ташкил этиш, корхона ва муассасаларнинг шахсий составини эвакуация қилиш, ҳарбий хизматчиларнинг оилаларини пенсия-нафақа билан таъминлаш, уларга моддий ёрдам бериш каби ишларни амалга оширдилар. Аҳолига умумий ҳарбий таълим бериш, ҳарбий хизматга лаёқатли кишиларни ҳисобга олиш ишларини кучайтирдилар.

Улуғ Ватан уруши жангларида ҳалок бўлган жангчиларнинг оилаларига пенсия ва нафақа тайинлаш, уларнинг оилаларини ишга жойлаштириш, уларнинг турли хил талабларини қондириш масалаларини оператив ҳал қилдилар.

Ҳарбий комиссариатларнинг кўпгина офицерлари Ватан олдидаги ўз бурчларини бажараётганларида қаҳрамонона ҳалок бўлдилар. Қирғизистон ССРнинг ҳарбий комиссари генерал-майор Панфилов Москва мудофаасида ва Брест область ҳарбий комиссари подполковник Стафеев Брест шаҳрини ҳимоя қилишда мардона ҳалок бўлдилар.

Ҳаракатдаги Армияни тўлдириш ва фронт учун резервлар тайёрлаш вазифасини муваффақиятли адо этган ҳарбий комиссариатларнинг кўплаб офицерлари СССР орден ва медаллари билан мукофотланганлар.

Улуғ Ватан урушидан сўнг Қуролли Кучларимиз сафи маълум даражада қисқартирилди. Ватан олдидаги ўз бурчини шараф билан бажарган миллионлаб ҳарбий хизматчилар тинч ижодий меҳнат қучоғига қайтдилар.

Ҳозирги халқаро аҳвол ва давлатимизнинг мудофаа қудратини янада мустаҳкамлаш вазифаси армия ва флотни мунтазам жанговар шай ҳолда тутишни тақозо қилади.

Партия ва ҳукуматимизнинг кундалик ғамхўрлиги туфайли, социалистик саноатимизнинг фан ва техниканинг мисли кўрилмаган даражада тараққий этганлиги туфайли Қуролли Кучларимиз энг замонавий ҳарбий қурол ва техника билан таъминланган.

Ўтган йил октябрь ойида СССР Олий Советининг учинчи сессиясида «Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида» қабул қилинган янги Қонун мамлакатимиз мудофаа қувватини янада мустаҳкамлаш тўғрисида партия ва ҳукуматимиз қилаётган ғамхўрликнинг ёрқин мисолидир.

Ўзбекистон ССР ҳарбий комиссариатларининг шахсий состави Ҳарбий бошқармалар маҳаллий органларининг 50 йиллигига КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати атрофида мустаҳкам жипслашган ва куч-қувватга тўлган, ўз олдига қўйилган ҳар қандай вазифаларни шараф билан адо этадиган ҳолда кутиб олмоқдалар.

Ўтган йили ҳарбий хизматга юборилган республикамиз ёшларининг 95 процентчаси энг камида 8 синф маълумотга эга бўлиб, улардан 72,3 проценти ВЛКСМ аъзолари, 79,8 проценти ГЗР значогига эга. Чақирилувчилардан 70 процентдан ортиқроғи армияда хизмат қилиш учун зарур бўлган индустриал мутахассисликка эгадирлар. Шу нарсани қувонч билан қайд қиламизки, Ўзбекистондан ҳарбий хизматга чақирилган ёшлардан тўрттасидан биттаси зарур ҳарбий мутахассисликка — шофёр, тракторист, механик-ҳайдовчи, парашютчи, телеграфчи каби ҳунарлар эгаси. Бизнинг республикамиз армияга ҳарбий мутахассислар тайёрлаш бўйича Иттифоқимизда иккинчи ўринни эгаллайди.

Республикамиз ёшлари Қуролли Кучларимиз сафида ўз фахрли ва муқаддас бурчларини муваффақиятли бажараётирлар.

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги янги Қонун олдимизга катта ва масъулиятли вазифалар қўяди.

Шуни ишонч билан айтиш мумкинки, республикамиз ҳарбий комиссариатида ҳисобда турган запасдаги армия офицерлари, старшиналар, сержантлар, солдатлар, матрослар ва чақирилувчилар партия ва ҳукуматимизнинг биринчи чақириғига жавобан истаган дақиқада мамлакатимиз манфаатларини ҳимоя қилиш учун тайёрдирлар.

К. КАРИМОВ,
Ўзбекистон ССР ҳарбий комиссари, генерал-майор.

МАТЛУБОТЧИЛАР БУРЧИ

Республикамизнинг кўпминг кишилик матлубот кооперацияси ходимлари беш йилликнинг ўтган икки йилида катта ютуқларни қўлга киритишди. Айниқса Андижон, Бухоро ва Қашқадарё область кооператорларининг муваффақиятлари қувончли. Шунинг учун ҳам мазкур область матлубот жамиятлари юбилей йили Эсдалик байроғи билан тақдирландилар. Беш йилликнинг ўтган икки йилида матлубот кооперациясида чакана товар обороти 23,7 процент ошди. Бу, республикадаги ўртача кўрсаткичдан 1,7 процент кўпдир. Бошқача қилиб айтганда, қишлоқда савдонинг ўсиши шаҳардагидан тез бормоқда.

Хоразм, Сирдарё область матлубот жамияти ва Қорақалпоғистон АССР матлубот жамиятларини истисно қилганда, қолган барча областлар товар обороти планини бажарди. Бироқ, ўтган йили белгиланган 46 миллион сўмлик қўшимча товар обороти топшириғини бирорта область матлубот жамияти ҳам бажармади.

«Ўзбекбирлашув» правлениесининг 1967 йилдаги молиявий-хўжалик фаолияти ва беш йилликнинг учинчи йил топшириқлари бажарилиши ҳақида доклад қилган правление раиси М. Х. Ҳасанов ана шулар ҳақида гапирди. Савдо маданиятини ошириш учун курашаётган Бухоро областидаги Свердлов район матлубот жамияти, Самарқанд областидаги Ғаллаорол матлубот жамиятининг хизматидан аҳоли мамнун бўлмоқда. Чунки сотувчилар бу ерда харидорлар билан ширин муомалада бўладилар, ўз ишларига масъулият билан қарайдилар. Шунинг учун ҳам бу коллективларда камомадга йўл қўйган савдо ходими бўлмайди.

Қишлоқ аҳолисининг реал даромади йил сайин ортиб бормоқда. Уларнинг маданий ва уй-рўзғор буюмларига бўлган эҳтиёжлари ўсмоқда. Гарчанд республикамизда ҳозирги кунда 16231 та магазин, 6239 та умумий овқатланиш корхоналари, 2427 та новвойхона, 7 та механизациялашган консерва заводи ва бошқа корхоналар мавжуд бўлса-да, бу, қишлоқ аҳолисининг ўсиб бораётган талабини қондиролмаётир. Шунга қарамай, айрим областларда магазин, умумий овқатланиш корхоналарининг қурилиши ҳеч қандай сабабсиз чўзиб юборилмоқда. Айрим қишлоқ ошхоналарининг санитария-гигиена аҳволи шу куннинг талабига жавоб бермайди.

Сурхондарё, Сирдарё область савдо ташкилотлари кадрларни танлаш ва тарбиялаш ишига етарли эътибор бермаётирлар. Натижада бу областларда юлғичлар, эгри қўллар савдо маданиятини қўпол бузгани ҳолда камомадга йўл қўймоқдалар.

«Ўзбекбирлашув» правлениеси ёшлардан, хотин-қизлардан савдо ходимлари тайёрлашдек муҳим аҳамиятга эга бўлган ишга масъулиятсизлик билан қарамоқда. Қишлоқларда новвойхоналарнинг кўпайиб бораётганлиги ҳаммани хурсанд қилмоқда. Афсуски, айрим новвойхоналарда тайёрланган маҳсулотларнинг сифати паст. Чунки бу ерларда малакасиз кишилар ишламоқда. Ширмой, патир, гижда нонларнинг оти бор-у, ўзи йўқ. Олтиариқ, Орджоникидзе ва Чимбой районларида ёпилаётган нонларнинг сифатсизлигидан аҳоли ҳақли равишда ранжимоқда.

Докладчи ва музокарада қатнашган Бухоро область матлубот жамиятининг раиси Мирзаев, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Фёдоров, Қашқадарё область матлубот жамияти раисининг ўринбосари Долин, республика касаба союзлари комитети давлат савдоси ва матлубот кооперациясининг секретари Абрамова, Сирдарё область матлубот жамиятининг раиси Маҳкамов, Жарқўрғон районидаги посёлка матлубот жамиятининг раиси Шамсиддинова ва бошқа ўртоқлар ана шулар ҳақида гапиришди.

Мазкур мажлисда шу нарса яққол кўзга ташландики, меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш, социалистик мусобақани уюштириш ва аҳолининг талаб-эҳтиёжларини ўрганиш соҳасида жиддий камчиликлар мавжуд. Бу шундан ҳам кўриниб турибдики, аҳолининг пиёла, коса, чойнак, ёғоч қошиқ ва линтер пахтага эҳтиёжи катта бўлгани ҳолда уларни қишлоқдан топиш амри маҳол бўлиб қолаётир.

«Ўзбекбирлашув» ва область матлубот жамиятлари КПСС XXIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг кейинги пленумлари қарорларини турмушга татбиқ этиш, қишлоқда савдо маданиятини кўтариш учун ҳали кўп иш қилишлари лозим.

* * *

Матлуботчилар йиғилишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари М. М. Мусахонов қатнашди ва нутқ сўзлади. Шунингдек, йиғилишда «Центросоюз» раисининг ўринбосари Л. И. Любельников иштирок этди.

Ў. АБДУАЗИМОВ.

ШИФОКОРЛАР

БУГУН — ХАЛҚАРО САЛОМАТЛИК КУНИ

Аҳоли саломатлиги ҳақида чинакамига қайғуриш ҳеч бир мамлакатда биздагидек юқори даражага кўтарилмаган. СССРда бутун жаҳонда ишлаётган врачларнинг тўртдан бир қисми меҳнат қиляпти. 1967 йилнинг охирида уларнинг сони 600 минг кишидан ортиб ҳар 10 минг кишига 25 врач тўғри келди.

Бундан йигирма йил аввал, яъни 1948 йилнинг 7 апрелида Халқаро соғлиқни сақлаш ташкилотининг Устави кучга кирди. Ана шу вақтдан бери бу кун ҳар йили нишонланади. Бу йил эса бу сана «Инсон саломатлиги ва келажак» шиори билан ўтяпти.

* * *

Улуғ доҳий Лениннинг жаҳонда биринчи марта халқ соғлиқни сақлаш системасини ташкил қилиш ҳақидаги декрети Совет Ўзбекистонида ҳам социалистик соғлиқни сақлашни барпо этиш учун асос бўлди.

Туркистонда Октябрь революцияси ғалаба қозониб, совет давлати барпо этилгандан сўнг партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг кўрсатмасига биноан ўлкада халқ соғлиқни сақлаш ишларини тубдан яхшилаш ва бу ишни бир марказдан туриб идора этиш мақсадида Туркистон Автоном Халқ Комиссарлари Советининг 1917 йил 28 ноябрь (9 декабрь) қарори билан Соғлиқни сақлаш халқ комиссари тайинланди.

Совет давлати меҳнаткашларнинг соғлиғини сақлаш йўлида барча имкониятлардан фойдаланди. Шу мақсадда Туркистон республикаси Халқ Комиссарлари Советининг 1918 йил 5 июнь қарорига биноан ўлкадаги чоризмнинг собиқ ҳарбий-санитария бошқармасига қарашли барча даволаш муассасалари ўз асбоб-ускуналари дори-дармон запаслари ва шахсий состави билан ўлка соғлиқни сақлаш органлари ихтиёрига ўтказилди.

В. И. Лениннинг кўрсатмасига биноан 1919 йилда Тошкентда олий медицина мактаби очилди. Бу, Ўзбекистон тарихида биринчи ҳозирги замон олий медицина билим юрти эди. Ўрта медицина ходимлари тайёрлаш мақсадида шу йили «Қизил ярим ой» жамияти ҳузурида медицина ҳамширалари мактаби очилди. Медицина олий мактаби 1920 йилда В. И. Лениннинг декрети билан ташкил этилган Туркистон Давлат университетининг медицина факультетига асос бўлди. Факультетда ўқитиш ва даволаш ишларини яхши йўлга қўйиб юборишга ёрдам бериш мақсадида В. И. Лениннинг кўрсатмаси билан 1920 йилда Тошкентга бир гуруҳ профессор ва ўқитувчилар юборилди. Булар орасида кўзга кўринган совет олимлари А. Н. Крюков, П. П. Ситковский, О. Б. Лепешинская, И. М. Маркелов, В. А. Смирнов ва бошқалар бор эди.

Шундай қилиб, Коммунистик партия ва Совет давлатининг ёрдами билан Туркистон республикаси, ҳақиқий халқ соғлиғини сақлаш системасини барпо этди ва ўлкада медицина кадрлари тайёрлашга асос қўйди.

1924 йилда миллий чегараланиш ўтказилиб, Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил этилгандан сўнг республикада соғлиқни сақлаш ишлари яна ҳам кенг кўламда олиб борила бошлади.

Совет ҳокимияти йилларида 3 мингдан ортиқ ўзбек врачи етишиб чиқди. Булардан кўпгина қисми ўзбек хотин-қизларидир. Ўзбекистонда ҳозир ҳар бир 600 кишига бир врач тўғри келади. Бу Туркиядагига нисбатан 3 марта Эронга нисбатан 9 марта, Покистонга нисбатан 15 марта кўпдир. Ўзбекистон ҳозир врачлар билан таъминланиш жиҳатдан Бельгия, Франция, Финляндия каби Ғарбий Европа мамлакатларидан ҳам ўтиб кетди.

Совет соғлиқни сақлаш системаси, шу жумладан Ўзбекистон соғлиқни сақлаш органлари олдида ҳам, ҳали кўп вазифалар турибди. Бу вазифалар партия XXIII съезди қарорларида коммунизм программасида кўрсатиб берилган. Унда халқ соғлиқни сақлаш соҳасида бундан сўнг ҳам тинмай санитария-профилактика ишини яхшилаш ва аҳолига медицина ёрдами кўрсатиш маданиятини ошириш вазифа қилиб қўйилади. Ўзбекистон соғлиқни сақлаш органлари бу вазифани шараф билан бажарадилар. Бунинг учун барча имкониятлар бор.

А. ҚОДИРОВ,
медицина фанлари кандидати, доцент.

Собир Абдулла — редакциямиз меҳмони

САЁҲАТНОМА

Собир АБДУЛЛА,
Ўзбекистон ССР халқ шоири

(ҚИСҚАРТИРИБ БОСИЛДИ)

Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдулла ҳар йилги одати бўйича пахтакор, соҳибкор дўстларини кўриб қайтиш мақсадида, Фарғона водийсининг, шунингдек, йўл-йўлакай қардош Тожикистоннинг бир неча шаҳар, районларида меҳмон бўлиб, «Сайёҳатнома» ёзди.

Маълумки, демократ шоир Муқимий бир аср олдин Фарғона қишлоқларини пиёда кезиб, машҳур «саёҳатнома»ларини ёзган ва у «саёҳатнома»ларида қишлоқларнинг хароблиги, деҳқонларнинг камбағаллиги, оғир ҳаётини зорланиб тасвирлаган эди. Собир Абдулланинг бу «Саёҳатнома»си Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ёрқин нуридан баҳра олиб яшнаган бугунги қишлоқнинг ҳусни жамоли, янги ҳаёт бунёдкорларини тараннум этади.

Кетдим, саҳар йўлга чиқиб,
Атроф кенг майдон экан.
Серзавқ сафарда энтикиб,
Тил ҳам бугун бийрон экан.
Кўнглим борар кўкдан баланд,
Пасту баландлар нописанд,
Айлар мени меҳрига банд,
Кенг пахтазор — жонон экан.
Шай бўпти «зангори кема»,
Дер элга: — мен бор, ғам ема,
Кўпдан гапир, ҳеч оз дема!..
Билсамки, Оққўрғон экан.
Кетдим Алимкентдан нари,
Ўтган эдим ман илгари,
Яшнабди бу борган сари,
Олдин хароб бўлғон экан.

Ундан ўтиб, етдим Бўка,
Қилғил томоша, жон ука:
Ҳосил бўлиқ, эл тер тўка,
Мўлжалга етказган экан.
Қирлар оша, кенг Кўкорол,
Колхозчилар лабзи ҳалол,
Кўрган киши бўлғуси лол,
Ҳам пахта-ю ҳам дон экан.

* * *

Ўтдим темир йўлдан ошиб,
Кенг пахтазорга ёндошиб,
Берди салом, кетди шошиб,
У Кенжаев Қурбон экан.
«Горский»дан ўнгга буриб,
Яйпанга биз етдик, юриб,
Келди шошиб, дўстлар кўриб,
Мажлис тугалган он экан.
Бу Ўзбекистон, зўр район,
Яшнаб кетибди ончинон,
Меҳнатда халқи паҳлавон,
Кафтида тош талқон экан.
Нурсух деган жой хўп сўлим,
Келмас эдим «тегмай қўлим...»,
Бир йил ўтиб, тушди йўлим:
Муштоқ дастурхон экан.
Колхозига минг эҳтиром,
Номи анинг «Ғафур Ғулом»,
Дўстим кўриб, бердим салом,
Келмайди деб, ҳайрон экан.
Бир тун тунаб, кетдим Қўқон,
Туш пайтида етдим Қўқон,
Дафтарга шеър битдим: Қўқон,
Ҳар кекса, ёш шеърхон экан.
Пайровчи, хушчақчоғи кўп,
Такя, чойхона, боғи кўп,
Тингловчидан машшоғи кўп,
Қўл кўксида, мезбон экан.
Бўрдоқи гўшт-ёғ шунча мўл,
Девзирадан ошлар нуқул,
Бозорида яйрар кўнгил,
Тармевалар арзон экан...
Оламга машҳур Андижон,
Танлар аро монанди жон,
Шеър куйласам пайванди жон,
Эл оғзида «Анжон» экан.
Гар фурсатим бўлса, қани,
Эй, пахтакорлар маскани,
Таърифласам, ёзсам сани,
Чандону юз чандон экан.
Йўлда қолиб Олтинкўли,
Тўғри Чинободнинг йўли,
Борғанда йўлнинг чап қўли:
Бўз бирла Шаҳрихон экан.
Кетдим Чинободдан нари,
Эрди қамишзор илгари,
Пахта терар ёшу қари,
Искаптопар гумдон экан.
Собиқ қамишзор ўрни боғ,
Ҳар хонада «Ильич» чироғ,
Ғайратлари қайнар булоғ,
Завқ ила шавқ вулқон экан.
Кетдик Наманганга қараб,
Қизлар узун зулфин тараб,
Сув бўйида шу эрталаб,
Оҳу десам, жайрон экан.
Бердим Наманганга салом,
Олди алик ширин калом,
Ҳар бош узум — майхўрга жом,
Колхоз оти «Тельмон» экан.
Бўлдик равона Тошбулоқ,
Эрмас Намангандан йироқ,
Кирдик бориб серишгнёқ,
Кўрдикки, Шерматжон экан.
Бир неча хўп чақчоқлашиб,
Суҳбатлашиб, қаймоқлашиб,
Тонг пайти сайри боғлашиб,
Боғда узун айвон экан.
Қайта давом этди сафар,
Йўллар равону бехатар.
Янглишмаган бўлсам агар:
Обод Тўрақўрғон экан.
Юксалди Косонсой йўли,
Жарлик томон шўх сой йўли,
Мунча гўзал, ҳой-ҳой!.. Йўли,
Унг қўл томон сайхон экан.
Юрган сайин яйрар киши,
Илҳомини қайрар киши,
Булбул бўлиб сайрар киши,
Дил соҳиби фармон экан.
Кезмоқ маҳал, ёзмоқ маҳал,
Кузги асар — қанду асал,
Собир кезу, кўп ёз ғазал,
Тўпланса у: девон экан.
Ёзмоқ экан бизнинг ҳунар,
Кезмай, бу шеър қайдан унар?
Мендан бурун кўнглим жўнар,
Дил роғибу майлон экан.

Тошкент — Қўқон — Фарғона — Андижон — Наманган.

ТУЙХАТ ЎРНИДА

МЕҲРИБУЛОҚ

Меҳрибулоқ санъаткор — рассом. Ўзининг ажойиб ижоди билан эл меҳри, ишончини қозона олган бу кишини дўстлари, муҳлислари ҳурмат қилиб шундай деб аташади. Бу киши Ўзбекистон ССР халқ рассоми Муҳиддин Раҳимовдир. Муҳиддин ака мўътабар олтмиш ёшга тўлди. Шу кунларда таниқли санъаткор ўзининг етук ижодий камолот ёшини, қирқ йиллик завқли меҳнат фаолиятини нишонлаяпти.

Муҳиддин Каримович Раҳимов жуда ёшлигидан шу машаққатли, сермеҳнат, нозик дид ва юксак маҳорат талаб этувчи, лекин завқли касбни танлади, севди, меҳр қўйди. Ўз замонасининг машҳур кулоллари бўлган ота-боболари изидан боришни истади ва шу йўлдан бориб ўз бахтини топди, элга танилди.

У 1923 — 1928 йиллар мобайнида Москвадаги селикат-керамика институтида таҳсил кўрди. Ўқишни тугатиб, инженер-керамист мутахассислигига эга бўлиб ўша йиллари республикамиз пойтахти бўлган Самарқандга қайтади. У Олий халқ хўжалик кенгаши қошидаги Узпромсоюзнинг кулолчилик артеллари бошлиғи қилиб тайинланди. Бу ерда иш бошлаган Раҳимов дарҳол якка хунармандларни артелга жалб этиш, малакали хунармандлар етиштириш учун билим юртлари ташкил қилиш, Ўзбекистон ССРнинг 5 йиллигига бағишлаб кўргазма ташкил этиш ва унда халқ амалий санъатини ҳам тўла ёритиш борасида анча ишлар қилди. 1929 йили ташкил топган бу кўргазмада унинг ўзи ҳам асари билан қатнашди. Биринчи кўргазма. Биринчи муваффақият. Биринчи диплом. Булар ёш ижодкорга илҳом бахш этди, олға ундади.

Муҳиддин Раҳимов 1932 йили Тошкентда ташкил этилган Ўрта Осиё селикат-керамика илмий текшириш институтига келади. Бир йил ўтгач у республика тарих музейини қуриш ишларига жалб этилди. 1935 йилдан бошлаб ўн уч йил давомида Муҳиддин ака бадиий ишлаб чиқариш билим комбинатида ишлаб келди. Шу ўтган давр ичида кўп ижод қилди, янги, оригинал буюмлар яратди. Ўз ижоди билан у Тошкентда, Москвада Парижда (1937 й.) очилган кўргазмаларда қатнашди.

Талантли рассом 1957 йилдан бошлаб Ҳамза номли Санъатшунослик илмий текшириш институтида катта илмий ходим бўлиб ишлаб келмоқда. Кейинги йилларда у ижодни илмий ишлар билан қўшиб олиб бормоқда. Муҳиддин ака «Ўзбекистон керамикаси» китобини яратди. Шунингдек, халқ амалий-бадиий санъатига бағишланган 20 дан ортиқ илмий мақолалар ёзди. Кўп йиллар олиб борган илмий кузатишлар ҳамда Самарқанд, Бухоро ва Хива архитектура обидаларини тиклашдаги амалий ишлар асосида «Ўзбекистон архитектурасини безаш керамикаси» номли катта монографик асар ёзди.

Муҳиддин Раҳимов ўз ижодининг характери жиҳатидан график ва наққошдир. У халқ амалий-бадиий санъатида кўп даврлардан бери қўлланиб келинган нақшларни янги элементлар, шакллар билан безашда зўр маҳорат кўрсатиб ижод қиляпти. Раҳимов Қува, Афросиёбда топилган археологик топилмаларни синчиклаб кузатиб, ўша сопол парчалар асосида, янги замонавий идишлар яратди. «Палов сервизи», «Вино сервизи», лаганлар, кўзалар ва қатор бошқа буюмлар фикримизнинг далилидир. Раҳимов ижодида буюк В. И. Ленин, Алишер Навоий, Бобир, Абу Али ибн Синоларнинг сиймолари ҳам ўзига хос бўёқларда ёрқин ифодасини топган.

Республикамиз жамоатчилиги Ўзбекистон амалий санъатининг жонкуяр намояндаси, республика халқ рассоми, санъатшунослик фанлари кандидати, меҳрибон мураббий Муҳиддин ака Раҳимов туғилган кунининг 60 йиллиги, ижодий фаолиятининг 40 йиллигини муносиб нишонлар экан, биз ҳам меҳрибулоқ санъаткор — рассом, олим ва педагогнинг тўйи билан қизғин қутлаймиз, саломатлик ва янги ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

Ш. ТОШХЎЖАЕВ,
санъатшунослик фанлари кандидати.

ҚОРАҚАЛПОҚ АДАБИЁТИ МУҲОКАМА ҚИЛИНМОҚДА

4 апрелда СССР Ёзувчилар союзида Қорақалпоғистон ёзувчиларининг ижоди муҳокама қилинди. Ўзбек адабиёти совети раисининг ўринбосари Н. Панов муҳокамани бошлаб сўзлаган нутқида қардош республикадан келган меҳмонларни табриклади ва уларнинг ижоди анча ўсганлигини қайд қилиб ўтди.

Автоном республика Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси И. Юсупов муҳокамада қатнашаётган москвалик ҳамкасблар билан бўлаётган учрашувга баҳо бериб, буни бутун қорақалпоқ адабиётининг етуклигини белгилаб берувчи жиддий имтиҳон деб атади. Қорақалпоқ адабиётининг намояндалари, — деди у, — ҳозирги вақтда ёзувчилар союзининг 40 аъзосидангина иборат бўлиб қолмасдан, шу билан бирга, республикадаги «Амударё» журнали теварагига тўпланган бошқа ёзувчиларнинг катта отрядидан ҳам иборатдир.

Адабиётшунос Ж. Наримбетов Қорақалпоғистон прозасини таърифлаб берди. У, ёзувчилардан Т. Каипбергенов, К. Султонов, А. Бекимбетов ижодига алоҳида эътибор берди, бу ёзувчиларнинг асарлари китобхонларга манзур бўлаётганлигини айтиб ўтди. Ёзувчи С. С. Северцев республика халқ ва профессионал поэзиясининг бой анъаналари билан мажлис аҳлини таништирди. Таниқли таржимон шоир С. Липкин унга илова қилиб, ўз нутқини ёш шоирларнинг шеърларига бағишлади.

Муҳокамада В. Смирнова, Л. Пеньковский, А. Ҳакимов, Л. Бать, З Кедрина ва бошқалар қатнашдилар. Улар қорақалпоқ адабиёти «улғайиб бораётганлигини», унинг ҳамма жанрлари муваффақиятли ривожланаётганлигини қайд қилиш билан бирга, умуман, ҳар бир ёш адабиёт учун табиий бўлган баъзи заифликларини ҳам кўрсатиб ўтдилар.

(ТАСС мухбири).

Москва.

БУРЖАР КАНАЛИ ҚИРҒОҒИДА.
И. Глауберзон фотоэтюди.

ЯНГИ МАРШРУТЛАР

Қибрай посёлкаси меҳнаткашларининг талаб ва эҳтиёжлари инобатга олиниб. Черняевка — Қибрай оралиғида автобус қатнай бошлади. Бундан фақат ҳар иккала посёлка аҳолисигина эмас, балки бу маршрут оралиғидаги қишлоқлар аҳолиси ҳам беҳад мамнун.

Ю. ЗИЁДОВ,

* * *

Вобкент — Кумушкент ҳамда марказий Бухоро — Кумушкент маршрутлари бўйлаб автобуслар юра бошлади.

Х. ВАҲОБОВ,
Т. ҒУЛОМОВ,

ПЎЛАТ ЙЎЛЛАР «ДОКТОРИ»

Ўрта Осиё магистрали йўлларида ғалати поезд юра бошлади. Пассажири ва юки бўлмаган бу поезд деярли тўхтамай экспресс поезд тезлигида елиб, неча ўн минглаб километр пўлат йўлларни босиб ўтади. Бу — ғилдиракларга ўрнатилган лаборатория бўлиб, ундаги пўлат йўллар «доктори» — Ватанимизда ишланган янги аппарат — дефектоскоп ана шу пўлат йўлларнинг ҳар бир метрини «кўздан кечиради». Текшириш натижаси кинопленкага тушириб борилади.

Бизга йўллар бошқармасида сиртдан қараганда тузук ҳолдаги бир неча бўлак рельсларни кўрсатишди. Ленин бу рельслар «доктор» маслаҳатига кўра, мавжуд йўллардан дарҳол кўчириб олинган. Чунки, «доктор» рельс пўлатининг ичида хавфли кавак борлигини кўрсатган. Шу вақтга қадар аппарат янглиш маълумот берган биронта ҳам ҳол учрамаган.

Ҳозир магистралда йўлларнинг аҳволи техника ёрдамида назорат қилиб борилмоқда. Вагонларга ўрнатилган махсус машиналар темир йўл изларининг энини мунтазам равишда қайд этиб, йўл профилида ўзгариш бор-йўқлигини, шпаллар чўккан-чўкмаганлигини аниқлаб боради. Автоматлар шу маълумотларнинг ҳаммасини пленкага ёзиб боради.

Э. РАШИДОВ,
ЎзТАГ мухбири.

„ЧИЛЛАКИ“

Бу суратга қарасангиз, у каттакон бир бош узумга ўхшаб кетади. Йўқ, узум эмас, оқ жўхорининг «чиллаки» нави бу.

Шу нав устида аспирант Ҳакимжон Мўминов кўп йиллар ишлади. У Тошкент қишлоқ хўжалик институтида ўқиб юрган кезларида янги нав яратишни орзу қилар эди. Ниҳоят аспирантурага сиртдан ўқишга киргач, маккажўхори ва оқжўхорининг хилма-хил уруғларини текширишдан ўтказди, синаб кўрди, дурагайларини чатиштирди.

Ҳакимжон Мўминов Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институтига ишга ўтгач, шу илм даргоҳининг Чимбойдаги таянч пунктида тўрт йил тажриба ишлари олиб борди. Шундан кейин Бухоро областидаги «Ромитан» совхозида, Наманган районидаги «Шарқ юлдузи» колхозида ва бошқа бир қатор хўжаликларда бўлиб, оқжўхорининг янги «чиллаки» навини яратиш устида ижодий изланди Буларнинг ҳаммаси яхши самара кўрсатди. У орзу қилган нав вужудга келди.

Оқжўхорининг «чиллаки» нави қурғоқчиликка чидамли, шўрхок ерларда ҳам ўсаверади. Чорва моллар учун тўйимли ва ширали озуқа бўлиб, паррандаларга жуда хуш келади.

«Чиллаки» оқжўхорининг ҳар бир килограмм кўк поясида 0.22—0.24 озуқа бирлиги бор. Ҳар бир килограмм донида эса 1.8 озуқа бирлиги мавжуддир. Унинг кимёвий таркибида 70-72 процент крахмал, 10-12 процент оқсил, шунингдек, жуда кўп қимматли тўйимли моддалар бор.

Ҳакимжон Мўминов томонидан яратилган оқжўхори поясида 14-18 процент шакар борлиги аниқланди. Ундан олинган дон озиқ-овқат эҳтиёжлари учун фойдаланилмоқда.

СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги оқжўхорининг «чиллаки» навини бунёд этганлиги учун Ҳакимжон Мўминовга авторлик шаҳодатномаси берди. Бу шаҳодатнома СССР ихтирочилик ва янгиликлар яратиш ишлари бўйича Давлат Комитети томонидан селекциячиликда қўлга киритилган ютуқ сифатида рўйхатга олинди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети оқжўхорининг ана шу навини районлаштириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Давлат уруғчилик конторасы «чиллаки»ни Ўрта Осиёнинг бошқа республикаларида ҳам — Тожикистон, Туркманистон ССРда синаб кўришни кенгайтиришни зарур деб ҳисоблади. Бу навга чет эллардан ҳам талабномалар келяпти.

Хўш, оқжўхори «чиллаки» навининг хусусиятлари нималардан иборат ва у қандай натижалар беряпти?

Бунга жавобан бир нечта мисол келтирсак кифоя, деб ўйлаймиз: Бухоро областидаги «Ромитан» совхозининг шўрхок ерларида сув камчил шароитда ҳар гектар ердан 675 центнер ва ундан кўпроқ кўкпоя олинмоқда. Бу хўжаликда оқжўхори уруғи 60X60 сантиметр схемаси асосида экиляпти. Ҳар бир уяга 6-7 тадан уруғ ташлаб кетилганлиги туфайли ана шу схемага мувофиқ экилган оқжўхори яхши ўсмоқда, сердон, поялари ширали бўлиб ривожланмоқда. Совхоз ҳар йили неча ўн тонналаб уруғлик ҳам тайёрламоқда. Самарқанд область. Нарпай районидаги «Иттифоқ» колхозида эса ҳар гектар майдондаги оқжўхоридан йилда 700 центнердан ошириб кўкпоя олинаётир.

Андижон областидаги Ленин номли колхоз бундан ҳам яхши натижаларга эришмоқда. Хўжаликда оқжўхори думбуллигида ўрилганида гектар бошига 1200 центнердан кўкпоя олиняпти. Республикамиздаги илғор хўжаликлар ҳар гектар ердан қарийб 50 центнердан оқжўхори дони етиштирилишига эришмоқдалар. Бунинг учун оқжўхори 60X60 сантиметр схемаси асосида жойлаштириляпти. Ҳар уяда 2-3 тадан ўсимлик қолдирилади.

Республикамизда оқжўхорининг «чиллаки» навини экишни кўпайтириш ва бундай майдонларни кенгайтириш учун катта истиқболлар бор. Шу боисдан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бу йил «чиллаки» навидан 300 тоннадан кўпроқ уруғлик етиштириш тўғрисидаги планни тасдиқлади. Оқжўхори экиш билан шуғулланадиган хўжилаклар мавсумга қизғин тайёргарлик кўришяпти.

С. ҚОДИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Суратда: оқжўхорининг дон учун ўстирилган «чиллаки» навидан намуна.

СОЧИҚНИНГ ЯРМИ ҚАНИ?

ФЕЛЬЕТОН

Сўнгги йилларда ҳеч касалхонада ётганмисиз, енги йўқ кўйлак, почаси калта иштон кийиб, узун чопонга ўралиб, рўдапо бўлганингизни ҳеч эслай оласизми? Эслай олмасангиз, юринг, касалхонага борамиз. Беморлар баҳор офтобига юзларини тоблашиб, елкаларини иситишиб, чопонпайров қилишяпти, биргалашиб эшитамиз.

— Хўш, бизнинг халат-чи? — сўрайди бир йигит ўрнидан туриб. — ярашибдими?

— Ярашибди, буюрсин. Худди циркдаги масхарабознинг ўзи бўлибсиз!

— Ўзлариники ҳам чакки эмас. Шуни кийиб йўлакдан ўтсалар, «Бой ила хизматчи»даги маҳалланинг имомига ўхшайдилар!

Кулги ўз йўлига, беморлар кўпроқ кулгани яхши. Аслида, доридан кулги фойдалироқ ҳам эмиш. Касалхонада бериладиган кийимларнинг ночорлигидан кулишиб, «бу ерга келишдан қўрқмайман, дорилар зўр, докторлар ундан зўр. Аммо мана шу кийимларни кийиб бировга кўринишдан қўрқаман...» деб бир-бирларини кулдирашаётган экан, майли, кулишаверишсин, биз фурсатдан фойдаланиб, пайров тугагунча, шу пайров оҳангида халатларнинг тикилиши, кўйлакларнинг бичилиши, сочиқларнинг кесилиши ҳақида сўзлаб берамиз.

Шундай қилиб, махсус ишчи кийимларига зарурати бўлган жамийки ташкилотларни таъминлаш моддий-техника таъминоти бош бошқармаси зиммасига юклатилган экан. Бошлиқлари:

а) амалий иш ўрнига кўпроқ гапиришни,

б) кийим-кечак ўрнига вагонлаб ваъдалар жўнатишни яхши кўришса керакки, 1967 йилда уларга кўз тиккан ташкилотлар 392 мингта махсус ва санитария кийимларини ўз вақтида ололмадилар. Олганларининг ҳам сифати шунақанги пастки, таърифини аскиябозлар келтирмаса, бошқа ҳеч ким келтиролмайди. Мисол тариқасида республика ишчиларига тарқатиш учун махсус тикилган 59 минг кийим-бош экспертиза қилиб кўрилганда:

а) 40 мингтаси мутлақо ярокsиз,

б) 8 мингтасининг сорти паст эканлиги маълум бўлиб қолди.

Еттисой, Ильич районларида, Қувасой шаҳрида яхши ниятлар билан аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш комбинатлари очилган эди. Буларнинг раҳбарлари костюмнинг елкасини тортиб тикишда, кўкрак чўнтагини чап биқинга тушириб юборишда, шимнинг почаларини бирини узун, бирини калта, манжетларнинг бирини энли, бирини энсиз ёпиштиришда, оқ халатларни чопонна-мо-ю, махсус ишчи чопонларини халатнамо қилиб тикишда... хуллас ҳам энидан, ҳам бўйидан уришда бир-бирлари билан баҳслашиб, қолишганга ўхшайди. Еттисойда тайёрланган 1624 кийим-бош махсус текширувдан ўтказилган эди, 95 фоизи бутунлай яроқсизга чиқиб кетди.

— Ўхў, биринчи ўринни олибмиз-да! — деб қўйди директор Машарипов. Ильич райпромкомбинатида тайёрланган махсус ишчи кийимларнинг фақат 5 фоизигина фойдаланиш мумкин деб қабул қилинди.

— Хайрият, еттисойликлардан қолишмапмиз! — деб мақтанган бўлди унинг ҳам директори. Қувасойдаги уста бичувчилар-у, қўли гул чеварлар бўлса санитария кийимлари, ишчи курткалари, шиму-халатларни мутлақо яроқсиз қилиб тикишда республика рекордини қўйдилар. Директори А. Йўлдошев сифат масаласида биринчи ўринни олмасам отимни бошқа қўяман деб юрган эди, ким билади, нимагадир халигача отини ўзгартиргани йўқ.

Моддий-техника таъминоти бош бошқармаси ана шу ўтмаганлигидан омбор-омбор бўлиб уйилиб, чўнтакларига мусичалар бола очиб кетган кийим-кечакларнинг сифатли тикилиши, вақтида буюртмачиларга етказиб берилиши устидан назорат қилмаганлиги сабабли бўйидан, энидан урувчилар сувга тушган баликдек яйраб қолишди. Ўзлари торт-торт қилганлари камлик қилиб, бошқа республикалардаги ошна-оғайниларини ҳам худди овқатга таклиф қилгандек таклиф қилишди. Республикамизда ўртоқ Шаинский, Фрадкинлар бошлиқ бўлган «Главупрснаб» деган ғалати бир ташкилот бор. Фрадкин:

а) буюртмаларни вақтида ундириш ўрнига машинага ёнбош ўтириб олиб сайру-томоша қилишни,

б) тикилаётган кийим-кечакларнинг сифатини назорат қилиш ўрнига қоғозбозлик билан шуғулланишни жон-дилидан севса кераккки, қаллоблар ҳали-ҳалигача у кишининг шаънига мадҳу-санолар айтиб юришибди.

— Киройи бошлиқ бўлса ана шундай бўлса! — деб саломатликларига қадаҳлар кўтаришяпти. «Главупрснаб»нинг Тошкент область базасига Р. Шокиров директорлик қилади. Бу одамнинг номига маҳалла кўйда, ишхонасида:

— Одам деган ана шундай покдомон бўлса!

— Бай-бай, у кишининг ростгўйликлари!

— Давлатга бир тийин хиёнат қилган одамни кўрсалар, умрлари узоқ бўлсин, бир ҳафта олишадилар! — деган гаплар тинмай айтилиб келар эди. Маълум бўлишича, бу одам ҳамма ишни биров билиб, биров билмай, енг ичида битириб юрадиган хилидан экан. Торт-тортга келганда ҳаммадан кўп тортаркан-у, биров бир тийин хиёнат қилса, енг шимариб, муштлашиб кетаркан. 1967 йилда Грузиянинг Ткибуль «Горпромкомбинати» ва Карелия ўқув-ишлаб чиқариш комбинати билан ишчи костюмлари, халатлар тиктириш учун яширинча шартнома тузилади. Ўхшатмай учратмас денгаларидек, тоғлар оша келган қаллоб билан ўзимизнинг маҳаллий қаллоб:

а) ушбу ишнинг қалбаки томонларини ҳамиша сир тутишга,

б) муборак фамилияларини ҳеч қачон ҳужжатларга тиркамасликка қасамёд қилишади. Ўла-ўлгунча ака-ука тутинамиз деб юз-кўзларидан тўйгунча ўпишиб, андак-андак кўз ёши ҳам қилиб олишади ва... 281 минг метр газмолни ўша томонларга жўнатиб юборишади. Маълум бўлишича бу икки қаллоб ҳавсала билан оғиз-бурун ўпишаётган маҳалда на Ткибульскда, на Карелияда махсус кийимлар тикиш учун корхона ҳам, тикув машиналари ҳам, мутахассислар ҳам бўлмаган экан. Газмол бориб тушгандан сўнггина техник ҳужжатлар тайёрлай бошлашади. Шокиров билан ака-ука тутунган қаллоб эса Тошкентга ўз ҳисобидан кира қилиб, бўзчининг моқисидек қатнаб туради.

— Шундай қилиб... — дейди тоғлар оша келган қаллоб кафтини бир-бирига ишқаб.

— Келишганимиздек... — дейди ўзимизнинг маҳаллий қаллоб ҳам тилини тақиллатиб.

Бу орада Грузиядан вагон-вагон кийим-бошлар келиб, область базасининг омборларига туша бошлайди, тезроқ олинглар, шошиб турибмиз деб тиқилинч қилишади, ўлчасанглар баракаси учади деб андак дағ-даға қилган пайтлари ҳам кўп бўлиб турди. Дағдағанинг тагида гап бор экан. Катта текширувдан сўнг ҳаммаси ошкор бўлиб қолди. Костюмларнинг размерини бузиб, газмолларнинг энидан, бўйидан торткилашиб, ўғирлик мана бунақа бўлади дейишиб, бир йўла 70 минг метр газмолни уриб қолишибди.

— Қалай? — сўрайди тоғлар оша келган қаллоб ўнг кўзини қисиб.

— Офарин! — дейди ўзимизнинг қаллоб икки кўзини баравар қисиб.

Аммо, бизнинг замонда кўзларнинг муғомбирона қисилиши узоққа бормайди, бормади ҳам. Республика халқ контроли комитети ходимлари уларни мошдек очиб қўйди. Катта-кичик қаллоблар қилган жиноятларининг «бўйига, энига» мослаб тегишли жазоларини ҳам олишса керак...

Шундай қилиб, касалхонада чапон пайров давом этяпти:

— Менга берган чойшаблари шунақанги энсизки, қизболанинг бошига тақадиган лентага ўхшайди!

— Сочиқ-чи, сочиқ! Шунақанги кичкинаки, пешонангни артсанг ияагинга етмайди!

Худойберди ТЎХТАБОЕВ.

СПОРТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ШАХМАТ

Республика ёш шахматчиларининг мусобақасига 40 киши қатнашди. Умумкоманда ҳисобида «Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти шахматчилари 36 имкониятдан ўттиз ярим очко тўплаб биринчи ўринга чиқдилар. Спартакчилар 27 очко тўплаб иккинчи ва «Меҳнат резервлари» жамиятининг шахматчилари 18 очко тўплаб учинчи ўринни олдилар. Шахсий биринчиликка Г. Аъзамов, В. Егин, В. Салохов («Меҳнат»), Ш. Ҳамроқулов, А. Мкртчян («Спартак») ва «Меҳнат резервлари» жамиятининг аъзоси С. Логвина яхши натижаларни қўлга киритдилар.

ТЕННИС

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг соврини учун ўтказилган теннис мусобақасига республиканинг кучли теннисчиларидан 64 киши қатнашди. 4 та финалчи орасида биринчи учликка «Буревестник» жамиятидан М Прокофьева, Г. Сорокотяга ва И. Лимакиналар кирди. Теннис ветерани В. Каплан яна биринчи ўринга чиқди В. Безверхов иккинчи, В. Пушкарёв учинчи ўринни олди. Хотин-қизлар орасида биринчи ўринлар қуйидагича тақсимланди: Е. Лимакина («Буревестник»), М. Бикулова («Локомотив»), Л. Пак («Буревестник»).

БАСКЕТБОЛ

Баскетбол бўйича СССР биринчилиги финал мусобақасида қатнашган тошкентлик ёш баскетболчилар Тбилиси, Рига, Киев, Вильнюс, Фрунзе, ЦСКА баскетболчилари устидан ғалаба қозондилар. Фақат улар Харьков шаҳар динамочиларига 78-80 ҳисоби билан ютқаздилар. Биринчи ўринга чиққан Ўзбекистон ёш баскетболчилари спорт жамиятлари ва ташкилотлари марказий советининг олтин медалини олишга муваффақ бўлдилар.

БОКС

Калинин шаҳрида ўтказилган марказий спорт жамияти биринчилиги мусобақасида Ўзбекистонлик боксчилар бешинчи ўринни олдилар. В. Кудряков, Г. Яблоковлар ўз вазнлари бўйича биринчи ўринга чиқдилар. Р. Раҳмонов, Р. Сиротинлар кумуш медали билан мукофотландилар.

БАДИИЙ ГИМНАСТИКА

СКА (Тошкент) спорт залида Тошкент, Самарқанд, Фарғона, Андижон ва Чирчиқ шаҳридан 72 бадиий гимнастика усталари ўзаро мусобақалашдилар. Спорт мастери программаси бўйича бўлган мусобақада пойтахт гимнастикачилари ўз маҳоратларини намойиш қилиб учта биринчи ўринни олишга муваффақ бўлдилар. Бу биринчи ўрин «Буревестник» кўнгилли спорт жамиятининг аъзолари Д. Менлибекова, И. Винер ва «Старт» жамиятининг аъзоси Б. Народецкаяларга бўлиб берилди. Ўзбекистоннинг бадиий гимнастика терма командаси СССР биринчилиги учун Ленинградда ўтказиладиган мусобақаларга қатнашадилар.

● Совет Иттифоқи ва Эрон ҳамкорлиги самарали натижалар бермоқда.

● БМТ Хавфсизлик Кенгаши Исроилнинг Иорданияга агрессив ҳаракатини кескин қоралади.

● *Жанубий Вьетнам ватанпарварлари АҚШ агрессорларига жиддий зарба бермоқдалар.*

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

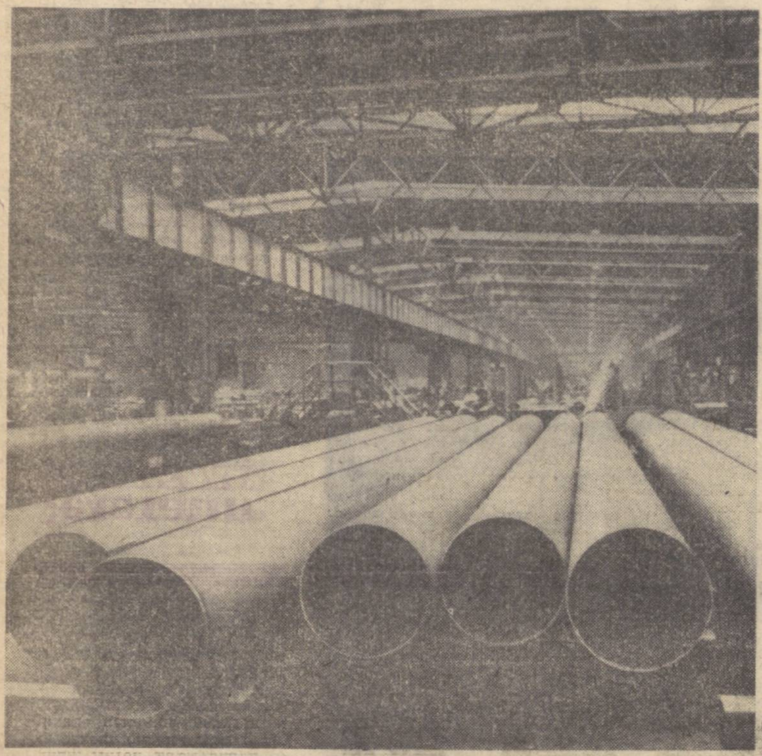

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Хомутоводаги металлургия комбинатининг коллективи СССРга турли диаметрдаги трубалар етказиб бермоқда. Суратда: комбинатнинг трубопрокат цехида.

ЧТК—ТАСС фотоси.

ҲАМКОРЛИК САМАРАЛАРИ

Эрон халқи янги йил байрами—Наврўзни тантанали нишонлади. Эронликлар ҳисоби бўйича 1347 йил қўшни дўст халқимиз учун унутилмас йилдир—мамлакат ўз тараққиётининг тўртинчи беш йиллик планини бажаришга киришди.

Теҳрон матбуоти мамлакатнинг иқтисодий ривожланиши натижаларини якунлаб, ўтган йил Эроннинг Совет Иттифоқи билан ва социалистик лагердаги бошқа мамлакатлар билан ўзаро манфаатли иқтисодий ва техникавий ҳамкорлиги янада кенгайганлигини қайд қилмоқда.

Мустақил миллий экономикани вужудга келтириш йўлини ўтказиб келаётган Эрон ҳукумати бир қанча катта саноат объектлари қуриш чораларини кўрмоқда. Эрон матбуотининг ёзишига қараганда, Совет Иттифоқининг техникавий ёрдами билан Исфаҳонда қурилаётган металлургия заводи мана шундай йирик саноат корхоналаридан бири ҳисобланади.

Ҳамма нарсадан хабардор ҳафталик «Иродаи Озарбайжон» газетасида босилган хабарда айтилишича, Совет Иттифоқи билан Эрон ўртасида иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни кенгайтириш тўғрисида имзоланган протокол Эрон учун энг муҳим воқеа бўлди.

Бултур Эронда бир қанча катта иқтисодий лойиҳалар амалга оширилди. Эрондаги расмий идораларнинг айтишларига қараганда, миллий маҳсулотнинг ўсиш суръатлари учинчи беш йилликнинг охирги йилида 11 процентни ташкил қилди. Эронни ривожлантириш тўртинчи беш йиллик плани программасининг асосий вазифаларида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни, саноат маҳсулоти ва электр энергия ишлаб чиқишни кўпайтиришга, йўллар ва портлар қуришга, темир йўл ва аэродромлар шоҳобчаларини кенгайтиришга, саводсизликни тугатишга ва соғлиқни сақлаш системасини яхшилашга катта аҳамият берилади.

«Иродаи Озарбайжон» газетасининг ёзишича, «Совет Иттифоқи ҳукумати саноат ва электр энергетика, ирригация иншоотлари, тўғонлар қуриш, геология-қидириш ишларини бажариш ва шу каби соҳаларда Эрон тараққиёти тўртинчи беш йиллик планини бажариш ишларида ҳамкорлик қилишга розилик билдирди».

Теҳрон матбуоти бутун Эрон бўйлаб ўтадиган газ қувури қуришга ҳам катта аҳамият бермоқда. 1970 йилдан бошлаб Эрон шу газ қувури орқали Совет Иттифоқига табиий газ етказиб беришга киришади.

Эронда маориф соҳасида ҳам анчагина муваффақиятлар қўлга киритилди. Шаҳарлар ва қишлоқларда бошланғич мактабларнинг шоҳобчалари кенгайтирилганлиги билан бир қаторда саводсизликни битириш курслари ҳам ишлаб турибди. Эрон матбуотида босилган маълумотларга қараганда, бу курсларда ярим миллиондан кўпроқ эркак ва аёл ўқитилмоқда.

Газеталар ер ислоҳотини ўтказиш масалаларига тўхталиб, бу ислоҳот Эрон қишлоқларида феодализмнинг асрий тиргакларини қақшатганлигини, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва юксалтириш учун йўл очиб бераётганлигини таъкидламоқдалар.

Теҳрон матбуоти Эрон экономикасини ривожлантиришнинг бундан буёнги истиқболлари тўғрисида гапириб, Эрон билан унинг шимолий қўшниси бўлган Совет Иттифоқи ўртасидаги иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни кўпайтиришга ва кенгайтиришга алоҳида эътибор бермоқда. СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг Эронга келиши ва Эрон раҳбарлари билан олиб борадиган музокаралари шу йўлда қўйилган янги қадам бўлади, деб умид билдирмоқда.

ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИДА

НЬЮ-ИОРК, 5 апрель. (ТАСС). Исроилнинг Иорданияга қарши қилган янги агрессив ҳаракатларини кеча Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши СССР вакили Я. А. Малик раислигида муҳокама қилди.

Аҳолини қамоққа олишлар, қийнашлар, террор қилиш ва қўрқитишлар, Иорданиянинг босиб олинган территориясидаги қишлоқларни вайрон қилишлар, Иордан дарёсининг шарқий соҳилида Иордания аҳоли зич жойлашган ва унумдор районларини тўпга тутишлар Исроилнинг агрессив сиёсатини яққол исботловчи далиллардир, деди Иордания вакили Ат Фарра.

Иордания вакили айтдики, Исроил ғарб давлатларидан олинган қурол-яроғлардан фойдаланмоқда, ҳозирги вақтда эса АҚШдан ва ғарбнинг бошқа мамлакатларидан шу йил давомида қурол-яроғ сотиб олишни планлаштирмоқда.

Иордания вакили, Исроил Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қарорларини муттасил бузиб келаётганлигини айтиб, Исроилга қарши жазо чораларини кўриш керак, деди.

Мажлисда раислик қилган Совет вакили Я. А. Малик айтдики, маслаҳатлашиб олишлар натижасида қуйидаги битимга келинди: Хавфсизлик Кенгашининг аъзолари қуролли тўқнашувлар яна бошланиб кетганлиги тўғрисида томонларнинг айтган гапларини тинглаб, шу районда аҳвол ёмонлашиб қолганлигидан чуқур ташвишланмоқдалар. Шу сабабли улар, Хавфсизлик Кенгаши бу масалани кўриб чиқиш билан шуғулланиши, ва бу масалага доимий эътибор бериб туриши лозим, деб ҳисоблайдилар.

Ҳеч кимдан эътироз бўлмаганлиги сабали бу битим тасдиқланди ва шу билан мажлис тугади.

«КОМСОМОЛЕЦ УКРАИНИ» ТАНКЕРИ ЮРТИГА ЖЎНАБ КЕТДИ

ТАСС мухбири Н. Моисеевнинг хабар беришича, 1968 йил 27 мартда Хитой Халқ Республикасининг маъмурлари қонунга хилоф равишда ушлаб қолган Совет «Комсомолец Украини» танкери 5 апрелда Хитойнинг Вампу портидан чиққанлиги тўғрисида Владивостокдан хабар олинди. Танкер капитани И. Г. Косяковнинг Узоқ Шарқ пароходчилигига юборган радиограммасида экипажнинг ҳаммаси жонажон соҳилларга, Владивосток портига қараб келаётганлиги айтилади.

«Комсомолец Украини» курашаётган Вьетнам учун юклар олиб борганди. Хитой маъмурлари уйдирма баҳона билан, тўққиз кун мобайнида кеманинг портдан чиқиб кетишига йўл қўймай, капитан ва экипажнинг бошқа аъзоларига нисбатан бебошлик қилдилар.

Совет денгизчилари Хитой маъмурлари халқаро қонунларни яна атайлаб қўпол равишда бузганликларидан дарғазаб бўлмоқдалар.

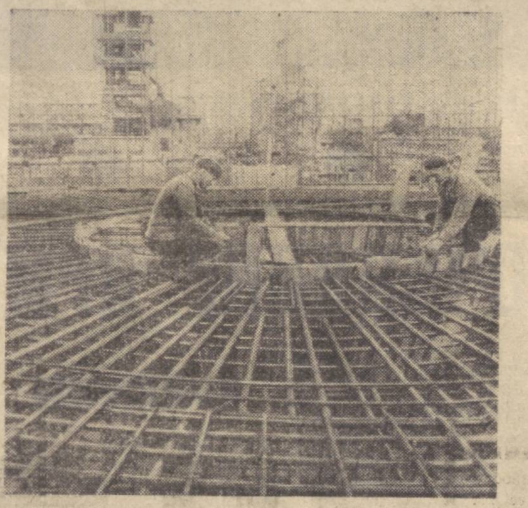

БОКСИТ запаслари бўйича Европада олдинги ўринлардан бирини эгалловчи Венгрияда алюминий саноатининг янги ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилмоқда, ишлаб турган корхоналар реконструкция қилинмоқда ва кенгайтирилмоқда. Чапдаги суратда Алмашфюзит шаҳридаги заводда боксит минерали сақланадиган баландлиги 18 метр келадиган омборлар қурилиши тасвирланган.

МТИ—ТАСС фотоси.

БОЛГАРИЯ магазинларида мамлакатда ишлаб чиқарилган «Орзу» электр плиталари сотилмоқда. Уч конфоркали, катта духовкали бу плитанинг иссиқликни бошқариб турувчи воситалари ҳам бор.

БТА—ТАСС фотоси.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ХАНОЙ, 5 апрель. (ТАСС). Жанубий Вьетнам Халқ озодлик қуролли кучларининг жангчилари Кхесань районида Америка—Сайгон қўшинларига қарши ҳамон шиддатли жанглар олиб бормоқдалар. Кеча Америка қўшинлари батальони ва қўғирчоқ ҳукумат қўшинлари батальони Такон районида Кхесань теварагидаги қамал ҳалқасини ёриб ўтишга уриниб кўрганлар. Халқ озодлик қуролли кучлари жангчиларининг аниқ ўт очиши натижасида душманнинг 400 ҳарбий хизматчиси сафдан чиқарилган, 10 вертолёти уриб туширилган ва шикастлантирилган. Ватанпарварлар кўп миқдорда ҳарбий қурол-яроғларни ҳам ўлжа олганлар.

Телетайп лентасидан

● 6 апрелда Германия Демократик Республикасида социалистик конституция лойиҳаси юзасидан умумхалқ овоз бериши бошланди. Икки ой мобайнида бу ҳужжатни муҳокама қилиш давомида митингларда ва йиғилишларда ГДР гражданларидан 11 миллион киши қатнашди. Берлинда ва республиканинг бошқа шаҳар ҳамда қишлоқларида кеча эрталабданоқ одамлар гавжум эди. Кўчалар, майдонлар байрамлардагидек безатилган. Овоз бериш участкаларига бу тарихий ҳужжат тўғрисида ўзларининг ҳал қилувчи сўзларини айтиш учун кишилар якка-якка бўлиб, группа бўлиб ва оилалари билан кела бошладилар.

● Болгария тинчликни ҳимоя қилиш миллий комитети Греция ҳукуматига Манолис Глезоснинг тезлик билан озод қилинишини талаб қилиб, телеграмма юборди.

● АҚШ президенти Жонсон федерал қўшинларга мамлакат пойтахтига кириш учун буйруқ берди. Вашингтон мэри шаҳарда комендантлик соати жорий этди. Америка негрларининг ҳуқуқлари учун ҳаракатнинг таниқли арбоби доктор Мартин Лютер Кинг ирқчилар томонидан ўлдирилгандан кейин 5 апрелда АҚШнинг негр аҳолиси орасида норозилик ҳаракати кучайиб кетганлиги сабабли ана шундай тадбир кўрилди. (ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ РАҲБАР ОРГАНЛАРИНИНГ ЯНГИ СОСТАВИ

ПРАГА, 5 апрель. (ТАСС). Чехословакия телеграф агентлиги Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети раҳбар органларининг кеча пленумда сайланган янги состави тўғрисидаги ахборотни маълум қилди.

Ахборотда бундай дейилади: Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети яширин овоз бериш йўли билан Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг Президиумини сайлади. Президиум составига Франтишек Барбирек, Васил Биляк, Олдржих Черник, Александр Дубчек, Драгомир Кольдер, Франтишек Кригель, Ян Пиллер, Эмиль Риго, Йозеф Смрковский, Йозеф Шпачек ва Олдржих Швестка кирди.

Антонин Капек, Йозеф Ленарт ва Мартин Вацулик Президиум аъзолигига кандидат қилиб сайландилар.

Александр Дубчек, Честмир Цисарж, Алоис Индра, Драгомир Кольдер, Йозеф Ленарт, Зденек Млинарж, Вацлав Славик, Штефан Садовский ва Олдржих Воленик Чехословакия Компартияси Марказий Комитети секретариатининг аъзолари қилиб сайландилар.

Александр Дубчек Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Честмир Цисарж, Алоис Индра, Драгомир Кольдер, Йозеф Ленарт ва Штефан Садовский Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари қилиб сайландилар.

Милош Якеш Чехословакия Компартияси Марказий Контроль-Ревизия комиссиясининг раиси қилиб тасдиқланди.

Васил Биляк Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари лавозимига тасдиқланди.

ҚОНУН ЧИҚАРИШ МАЖЛИСИ БИНОСИДА НАМОЙИШ

ВАШИНГТОН, 5 апрель. **ТАСС мухбири В. МКРТЧЯН хабар беради:** Боуи коллежининг 280 га яқин студенти Аннаполис шаҳрида Мериленд штати қонун чиқарувчи мажлисининг биносида норозилик намойиши ўтказдилар. Кеча студентлар штат губернаторидан коллежда ўқиш шароитларини яхшилаш юзасидан шошилинч равишда таъсирчан чоралар кўришини талаб қилдилар. Губернатор намойишчилар билан учрашишни рад этганидан сўнг студентлар ерга ўтириб олган ҳолда намойиш бошладилар. Улар қонун чиқарувчи мажлис биносини ташлаб чиқишдан бош тортдилар.

Воқеа содир бўлган жойга полиция келди. Губернатор ёрдамчиларидан бири, башарти, студентлар иш куни охирига қадар қонун чиқарувчи мажлис биносини ташлаб чиқмайдиган бўлсалар улар қамоққа олинадилар, деб дағдаға қилди. Аммо студентлар комитетининг вакили Рональд Смит бунга жавобан шундай деди: Қамоққа оламан деб дўқ қилишларига қарамай студентларнинг коллеж эҳтиёжлари учун штат бюджетидан маблағ ажратишни кўпайтириш тўғрисидаги талаблари қондирилмагунча намойиш давом эттирилаверади.

ОБ-ХАВО

Бугун Қорақалпоғистон АССР, Хоразм областларида ва Бухоронинг шимолий районларида ҳаво бир оз булутли келса-да, ёғингарчилик бўлмайди. Шимоли-шарқдан секундига 10 метр тезликда шамол эсади. Сурхондарё области ва Фарғона воҳасида ҳаво булутли келади. Сал-пал ёмғир ёғиши кутилади. Тоғли районларда эса қор учқунлайди.

Қолган областларда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Ғарбдан секундига 3—7 метр тезликда шамол эсади. Ҳарорат Тошкент ва Сирдарёда 5—10, қолган областларда 7—12, баъзи ерларда 15 даражага етади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб турса-да, ёғингарчилик бўлмаслиги кутилади. Ғарбдан секундига 3—7 метр тезликда шамол эсади. 8—10 даража иссиқ бўлади.

ЧЕТ ЭЛ ЮМОРЛАРИ

ПЬЕСА

Ёзилган пьеса уч пардадан иборат.

Жюри ҳайъати ҳам уч киши.

Пьеса театрда қўйиш учун бир овоздан қабул қилинди.

Аммо...

Аммо жюри аъзоларидан ҳар бири пьесанинг бир пардаси қисқартирилишини лозим топди. Қисқарувчи парда тўғрисида учаласининг фикри уч хил. Бири — биринчисини, бошқаси иккинчисини, учинчиси эса, охирги парданинг олиб ташланишини талаб қиларди.

МОДА

— Мен ҳечқачон модалар намойишига эримни бирга олиб бормайман ва олиб боришни ҳам хоҳламайман, — деди Йоля ўз дугонасига.—Бу иккаламизнинг ҳам бошимизни айлантириб қўяди. Чунки, мен янги кийим ташвишига тушиб қолсам, эрим бўлса янги қаллиқ топиш дардига йўлиқади.

САРДИНА

— Барака топкур, менга бир қути сардина беринг...

— Марҳамат, марҳамат. Сизга қайсинисидан? Испанчасиданми, португалчасиданми, французчасиданми?

— Менга барибир. Мен улар билан гаплашмоқчи эмасман.

ҚАТЪИЯТСИЗЛИК

Телефон будкасига кириб олган ёш аёл телефон китобчасини зўр бериб варақлар эди. Будка ёнида эса, лаҳзада одамлар тўпланиб, навбат кутувчилар кўпайишиб кетди. Охири улардан бирининг тоқати тоқ бўлиб будка эшигини очди:

— Афтидан, сиз телефон номерини тополмаётганга ўхшаяпсиз. Қарашиб юборсак бўлармикин.

— Йўқ, йўқ, сизга катта раҳмат. Бу ердан мен янги туғилган ўғлим учун исм қидиряпман.

ИҚТИСОД

— Сиз иқтисодчи сифатида айтиб берингчи, ўз хотинингизнинг бу соҳадаги билим доираси билан қизиқиб кўрдингизми?

— Менимча у киши билан бу соҳада ҳатто фақат бир марта суҳбатлашган эдим.

— Нега фақат бир марта?

— Чунки ўша биринчи суҳбатимдаёқ, у кишининг бу соҳадаги билимларини ғоятда текшириб олганман. Биринчи галдаёқ менга папиросни ташлашимни маслаҳат бердилар.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар, 9.30 — Қувноқ тароналар, 9.50 — Халқаро темаларда (тож.), 10.30 — Геологлар кунига бағишланган эшиттириш ва концерт, 11.15 — «Табассум» (радиожурнал), 12.15 — «Эрталабки салом» (Москва), 13.30 — Концерт, (геологлар учун, рус.), 15.00 — Халқаро темаларда (суҳбат), 15.10 — Концерт (геологларнинг талабларига мувофиқ), 16.10 — «Иркутскдаги воқеа» (М. Горький номли театр спектаклининг монтажи), 17.40 — Экран янгиликлари, 18.00 — Музикали салом, 18.40 — «Ўрмондаги кулба» (рус.), 19.20 — Концерт, 20.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 20.30 — Енгил куйлар 21.00 — «Дунё харитаси олдида», 21.10 — «Қишлоқ клубида», 22.10 — «Табассум» (такрорий эшиттириш), 23.10 — Концерт

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
(3-канал)

10.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 11.00 — **Қўғирчоқ фильм** (болалар учун) 11.10 — **«Юлдузча»** (тележурнал), 11.40— **Оқ йўл** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 13.00 — **Концерт** (болалар учун ҳаваскорлар концерти), 13.30 — **Ленин Кремлда** (ҳужжатли фильм), 14.00 — **Сеҳрли қалпоқча** (болалар учун телепостановка), 15.00 — **Буни хамма билиши керак,** 15.25 — **Цирк майдонида,** 16.00 — **Москва кўрсатади.** 17.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Телеянгиликлар,** 18.15 — **Геологлар кунига бағишланган эшиттириш** (ўзбек ва рус тилларида)

Ўзбек тилида: 19.15 — **Телеянгиликлар,** 19.30 — **Оталар сўзи — ақлнинг кўзи** («Ёшлик» студияси), 20.15 — **Журналист** (бадиий фильмнинг иккинчи серияси, рус тилида) 22.00 — **Қўшиқ ёзувчи шоирлар. Ҳабибий.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
(5-канал)

11.00 — Ўқув эшиттиришлари программаси **Олий математика** (ўзбек ва рус тилларида).

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
(9-канал)

17.00 дан — **Фрунзе кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 7/IV да кундуз **Олтин калитча,** кечқурун **Риголетто.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 7/IV да кундуз **Мудҳиш айбнома,** 8/IV да **Душманлар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/IV да **Қалам қошлигим,** 8/IV да **Қизбулоқ.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ ЗАЛИДА — 7/IV да **Ўзбек Давлат филармонияси ва эстрада артистларининг концерти.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Ургатилган шерлар аттракциони. Рахбари Борис Денисов. РСФСРда хизмат кўрсатган артист Борис Вяткин иштирок этади.** Томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда

КИНО

Эркак ва аёл — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1, 3, 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9-15 минутда).

Икки дил достони — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), НАВОИЙ номли (ўзбек тилида), «ЧАЙКА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Қасос — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Сергей Лазо — ҒАФУР ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

ТОШКЕНТ МАДАНИЙ-ОҚАРТУВ ТЕХНИКУМИ тўлиқсиз ўрта маълумотли I, II, III курс ва I, II, III махсус курсларнинг клуб, музика, клуб бўлимининг хор группаси сиртқи студентларини 12 АПРЕЛДАН

СЕССИЯГА ЧАҚИРАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент. Студентлар шаҳарчаси (7 трамвай 8 троллейбус, 28, 38 автобусларнинг «Техникум» бекати).

«УЗБЕККИНОДЕТАЛЬ» ТАЖРИБА КИНОМЕХАНИКА ЗАВОДИГА бош бухгалтер ўринбосари, 1, 2, 3, 4 разрядли дурадгорлар, катта нормаловчи, бухгалтер (вақтинча ишга)

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар Чкалов кўчаси, 1 уй, кадрлар бўлими.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26, Редактор — В36345, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В84455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216, Халқаро ҳаёт — В37604, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258, ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 3—08, Нукус 42—62, Самарқанд 31972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

Б № — 82 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 10094